గాలిలో అదృశ్యమైన ఆశను
మేఘంలో మెరపు జ్ఞాపకం చేస్తున్నది
సూర్యుడు తమ ముఖాన ఎప్పుడుదయించేది
తమకూ అంతకంటే ఎవరికీ తెలియదు.

రాత్రివేళ భయంకర నిద్రా సమాధివలె
సంగీతం విరమించిన సముద్రంవలె
ఆగిపోయింది కాలం నిశ్శబ్దంగా
మిగిలించి ప్రాణం విడచిన శరీరం !

ఒక నియంతవలె వీచే
గాలి అదుపులో ఒదిగి
తలలూపుతూ ఒకేసారి
చప్పట్లుకొట్టు చెట్లగుంపులు !

సామాన్యుని గుండెలో బిగిసిన
మంచు కొండవలె పేరుకున్న బాధలు
సామాన్యుని బ్రతుకులో ఎదురై
మరుభూములవలె మారిపోవు ఆశలు.

హృదయంలో క్రీనీడలు ప్రతిఫలింపజేసి
నిరంతరం ఆగకుండ నడుస్తున్న కాలం
మంచుకొండపై చలికి వణకుతున్న వెలుగులు
నేలపై దరిద్రంతో అణగిఉన్న మనుషులు

కవితా వస్తువును చర్చల్లో తేల్చి
కవిత్వం మినహాయించి సందేహ రహితంగా
తమలో సుప్తమైన అహంకారానికి
వర్ణాకృతి ఇవ్వబడుతున్న సాహిత్యం

—మాదిరాజు రంగారావు

జ్యోతి

మహావి

కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

కనకం, బస్సుకోసం ముళ్ళమీద నుంచున్నాడు. పట్నంలో బస్సుల కోసం ఇంకో విధంగా నుంచోవటం సాధ్యం కాదు. తమిళ సోదర సోదరీ మణులు తపశ్శక్తిసంపన్నులు కావటంచేత గాబోలు ముళ్ళమీద నుంచున్నా బాధపడరు. తెలుగువాడి కా శక్తి లేదు. "నువ్వెక్కదలుచుకున్న బస్సు ఒక జీవితకాలం లేటు" అని ఆరుద్ర అన్న ముక్కను తన కనుకూలంగా మలుచుకున్నాడు కనకం. మంచికవిత్వం పరిస్థితికి అనుకూలంగా మలుగుతుంది.

కనకానికీ అవతల అర్జెంటుపని వుందని కాదు. అతనికి చెయ్యదగిన పనులన్నీ ముఖ్యమైనవే. తన జీవితంలో ప్రతిక్షణమూ అవసరమైన పనులకిందనే వినియోగ పడాలని అతని ఉద్దేశం. రానిబస్సుకోసం కాచుకుని వుండటమూ, ఊకదంపుడు ఉపన్యాసాలు వినటమూ, క్రాపు చేయించుకోవటానికి వెళ్ళి తన వంతుకోసం గంటల తరబడి వేచి వుండటమూ అతనికి ఆయుక్షీణమైన పనులనిపిస్తాయి.

కడుపుతోన్నమ్మ కనక మానదుగనక బస్సు రానే వచ్చింది. మామూలు ప్రకారం బస్సు కిటకిట లాడుతున్నది. ఎవరో శిక్ష విధించినట్టుగా, నిలబడిన జనంలో ముప్పాతిక మంది వెనక భాగంలోనే గడ్డకట్టుకుపోయారు. అక్కడ ఆడవాళ్ళ సీట్లుంటాయి. ఒక్క బస్సుల్లోనే కాదు. ఎక్కడ చూసినా సెక్స్ యావ చాలా జాస్తి అయింది. ఇంక దేనికి లేకపోయినా సెక్స్‌కు స్వాతంత్ర్యం వచ్చిందని కనకం ఒకసారి అంటే "కాదు; ఈ యావకు కారణం సినిమాలు" అన్నారెవరో. స్త్రీ పురుషుల మధ్య వుండే స్వభావసిద్ధమైన పరస్పరాకర్షణకు సినిమాలే కాదు, కథలే కాదు-చాలా విషయాలు దోహదం చేస్తున్నాయి.

"తప్పేమిటి ?" అనుకున్నాడు కనకం. ఆడవాళ్ళ సీట్ల దగ్గిర కరుడు గట్టిపోయిన జనాన్ని చూసి చీదరించుకుంటూనే, "ఈ దేశంలోవాళ్ళు చాలా కాలం సెక్సనేది లేనట్టు నటించారు. వాళ్ళ తరంలో ముప్పైయేళ్ళ మగవాడికి మూడేళ్ళ పిల్లను పెళ్ళి చేసేవారని కనకం నాయనమ్మ అంటూండేది. కుటుంబ నియంత్రణం అయివుంటుంది. వాళ్ళ నాయనమ్మ నలుగురు అప్పచెల్లెళ్ళలోనూ ముగ్గురికి పిల్లల్లేరు; వాళ్ళు ఎవరినో దత్తు తెచ్చుకున్నారు. కనకం తాతయ్యవాళ్ళు నలుగు రన్నదమ్ములు; ఇద్దరికి పిల్లల్లేరు. మిగిలిన ఇద్దరి పిల్లల్లోనుంచి దత్తు చేసుకున్నాడు.

జనాభాని అదుపులో వుంచటానికైతేనేం, వైధవ్యం ప్రాప్తించిన అభాగినులచేత చాకిరీ చేయించుకోవటానికైతేనేం, ఒకప్పుడు దేశంలో సెక్స్‌ను చెత్తకన్న క్షుద్రంగా చూశారు. ఇప్పుడు సెక్స్ పగ తీర్చుకుంటున్నది. కనకం ముందుకు వెళ్ళటానికి కూడా దారిలేకుండా నిలబడిన జనం మొహాల్లో సెక్స్ ఆకలి ! శరీరాల్లో సెక్స్ తపన !

ఎట్లాగో వాళ్ళను తోసుకుని ముందుకు వెళ్ళి, సముద్రం అడుగునుంచి పైకివచ్చిన తిమింగిలంలాగా, ఆప్యాయంగా మంచిగాలి పీల్చి చుట్టూ కలయ జూశాడు. అప్పుడు కనిపించిందామె అతనికి. ఆమె తనని చూసి నవ్వకపోతే ఆమె అనాకారి తనాన్ని కనకం అంత పని పెట్టుకుని చూసి వుండేవాడు కాడు.

"ఎవరో వెకిలిది లాగుంది" అనుకుంటూ కనకం మొహం చిట్లించుకున్నాడు. ఆ మనిషి సంసారపక్షమైన అందం కలదైనా అతను సంతోషించి వుండేవాడేమో. కాని ఏమీ అందంలేని మనిషి తెలియనివాణ్ణి చూసి నవ్వవలసిన అవసరం ఏమీలేదు— ఎంత వెకిలిదైనప్పటికీ.

ఆమె తన అందం చూసి నవ్విందని కనకం అనుకునే అవకాశం అసలేలేదు. ఆ

బస్సులోనే తనకన్న చిన్నవాళ్లూ, అందంగా డ్రెస్ చేసుకున్నవాళ్ళూ, అందగాళ్ళూ వున్నారు.

"కొంపతీసి నా మొహంలో కూడా సెక్స్ ఆకలి కనిపిస్తున్నదా ?" అనుకున్నాడు కనకం. అతని మొహం మరింత మాడింది.

మొదటిసారి కనకం మొహం చిట్లించినప్పుడే ఆమె తన నవ్వును ఉపసంహరించేసి మొహం తిప్పేసుకుని మళ్ళీ అతనికేసి చూడలేదు. "కోపం వచ్చినట్టుంది పాపం!" అనుకున్నాడు కనకం. మనుషులకు మాట్లాడే శక్తి లేకపోయినప్పటికీ ఒకరినొకరు మానసికంగా హింసించుకోగలరన్న మాట. ఈ పని పశువులు చెయ్యలేవు. దేర్‌ఫోర్, ఒకరినొకరు మానసికంగా హింసించుకునే శక్తి కూడా పరిణామం ద్వారానే మనుషులకు సంక్రమించింది !

"ఇది ఎప్పుడన్నా కథలో పెట్టాలి" అనుకున్నాడు కనకం.

కొందరు కథకులు "పరిస ముత్యాలు" పాశ్చాత్య సాహిత్యం నుంచి సంగ్రహించి తమ రచనల్లో తాపటం చేస్తారు. కనకం తన ముత్యాలను తానే పొదివి వాటిని తన కథల్లో పెట్టటం మరచిపోతూంటాడు.

అన్నట్టు ఆ అమ్మాయి—! ఒక మనిషిని అవమానించినాక వెంటనే మరిచిపోవటం కనకంలాంటి నడిమధ్య తరగతి వాడికి సాధ్యంకాదు; ఆ శక్తి లక్షలకు విలువైనది.

అతను మళ్ళీ ఆమెకేసి చూశాడు. ఆమె ఆడవాళ్ళ సీటులో కూచోలేదు. ఆమె పక్కన ఎవరో కూచున్నాడు. ఇద్దరి వాలకమూ చూస్తే పరిస్థితులే వారిని ఒక సీటు మీదికి తెచ్చినట్టున్నాయి. ఆమె కిటికీదగ్గిర కూచున్నది. ఆయన నలభై దాటిన వాడల్లే వుంది. సాధ్యమైనంతవరకు ఆమె తగలకుండా, తాను ఆడదాని పక్కన కూచున్నట్టు తనకే తెలియదన్నట్టు మొహం పెట్టటానికి యత్నిస్తూ కూచున్నాడు. ఆమె ఇప్పుడు కిటికీలోనుంచి బయటికి శ్రద్ధగా చూస్తూ, తనను చూసి నవ్వినది మరొకతె అన్నట్టు అభినయిస్తున్నదని కనకానికి అనిపించింది.

"పట్నంలో మగవాళ్ళంత కాకపోయినా ఆడవాళ్ళ మొహాలలోకూడా సెక్స్ ఆకలి కనిపిస్తూనే వుంటుంది. ఇది అదేరకం కావచ్చు" అనుకున్నాడు కనకం. ఈ రకం కూరల మార్కెట్టు దగ్గిరా, బస్సుల్లోనూ, సినిమా హాళ్ళలోనూ తగులుతాయి. ఈ ఆకలి ఉత్తరాది వాళ్ళలోకన్న దక్షిణాది వాళ్ళలో చాలా జాస్తి. కారణం ఏమిటో ? మేలుకుని వున్న ప్రతిక్షణమూ ఆడది తాను ఆడదాన్నని మరిచిపోలేక పోవటమూ, మగవాడు ఆడదాన్ని చూసినప్పుడల్లా అది ఆడదన్న ఆలోచన తప్ప మనిషన్న ఆలోచన లేకపోవటమూ ఎంత ఘోరం !

ఒక్కొక్క స్టాపే వచ్చినప్పుడల్లా క్యూ ముందరికి సాగటంవల్ల కనకం ముందుకు వెళ్ళి ఆ అమ్మాయిని అప్పుడే మరిచిపోయినాడు. అతని ఆలోచనలు తాను ఆలోచిస్తున్న కొత్తకథ వేపు వెళ్ళాయి.

కథ రాయటం ఒక కళ అనుకుంటే కనకంలాటి కళాకారులు వింత మనుషుల జాబితాలోకి వస్తారు. అతనికి ఆలోచించదలిస్తే సొంత సమస్యలు ఎన్నయినా వున్నాయి. కాని మనసు నిర్లిప్తంగా వున్నప్పుడు వాటిని

గురించి పొరపాటునకూడా ఆలోచించేవాడు కాడు. తాను చదివిన వాటిని గురించో.రాయా లనుకున్న వాటిని గురించో ఆలోచించేవాడు. తీరా తన జీవిత సమస్య ఎదురైనదాకా దాన్నిగురించి ఆలోచించే ఓపిక లేని కారణంచేత అతను తన జీవితం గురించి చేసే నిర్ణయాలన్నీ అనాలోచితంగా వుండేవి. అతని ఆప్తులూ, మిత్రులూ అతన్ని ఒక విధమైన పిచ్చివాడికింద కట్టేసి. "వీడు కథలు యింతబాగా ఎట్లా రాస్తాడు ?" అని ఆశ్చర్య పడేవాళ్ళు.

ఆ మాటకు వస్తే ప్రతివాడిలోనూ ఏదో రకం వెర్రి వుంటుంది. డబ్బు కోసమూ, కీర్తి కోసమూ యావచ్ఛక్తులు వినియోగించే వాళ్ల వెర్రివాళ్ళు కారా ? జీవితాన్ని అర్థం చేసుకోవటమూ, అనుభవాన్ని జీర్ణించుకోవటమూ నిజమైన జీవిత పరమార్థమని కనకానికి ఒక నమ్మకం వున్నది. అందుచేత జీవిత సమస్యలతో ప్రత్యక్షంగా, ఒంటరిగా పోరాడటంకన్న. పరోక్షంగా పోరాడటమూ తద్వారా పదిమందికీ జీవితం మరింత బాగా అర్థమయేటందుకు తోడ్పడటమూ మంచి పనిగా అతనికి తోచేది. "నాదగ్గిర ధర్మం చెయ్యటానికి ఒక దమ్మిడీ వుంటే దాన్ని నేను కాన్సరు చికిత్సకు దానం చెయ్యాలా? లేక కాన్సరు పరిశోధనకు ధర్మం చెయ్యాలా ?" అన్న ధోరణిలో ప్రొఫెసర్ హాల్డేన్ ఒక ప్రశ్న ప్రతిపాదించాడు. వైద్యులకు కాన్సర్ వ్యాధి అంతుబట్టేదాకా పరిశోధనల కిచ్చే డబ్బే ఎక్కువ సద్వినియోగం అవుతుందని వేరే చెప్పనక్కర్లేదు.

అదే సూత్రాన్ని కనకం జీవితపు సమస్యలు కొన్నిటికి వర్తింపజేసి చూసుకున్నాడు.ఉద్యోగ సమస్యను పరిష్కరించుకున్న వెయ్యిమందికన్న ఆ సమస్యయొక్క స్వభావాన్ని అర్థం చేసుకున్నవాడు ఒక్కడు లోకానికి ఎక్కువ ఉపకారం చేస్తాడు. వివాహ సమస్యలాటిది ఎన్ని లక్షలమంది పెళ్ళిళ్ళు చేసుకున్నా స్పష్టంకాదు. ఈ విధంగా ఆలోచించి. ఆ ఆలోచన ప్రకారం జీవించటం ప్రారంభించి కనకం పిచ్చివాడనే బిరుదు సంపాదించుకున్నాడు.

2

ఎవరో తనను వెనకనుంచి తోస్తున్నట్టు అయేసరికి కనకం వాస్తవ ప్రపంచంలో నుంచి బయటపడ్డాడు. ఆ అందం లేని అమ్మాయి. తనను రాచుకుంటూ కిందికి దిగిపోయింది. అప్పుడుగాని కనకం తానూ అక్కడే దిగాలని గమనించలేదు. అందరూ దిగిపోయారనుకుని కండక్టరు బుర్రున ఈల వేసి బస్సు కదిలినాక "హోల్డాన్ ! హోల్డాన్ !" అని కేకపెడుతూ కనకం బస్సు దిగాడు.

అది గౌడీయమఠం స్టాపు. ఈ స్టాపులో తానెందుకు దిగాడో జ్ఞాపకం వొస్తుంది. జేబులో కాగితం చూస్తే వెంటనే జ్ఞాపకం వొస్తుంది. దానికి తొందరేమీ లేదు. కనకం కళ్ళు ఆ అమ్మాయికోసం వెతికాయి. మరేంలేదు—ఏరకం ఇంట్లోకి పోతుందో తెలుసుకోవటానికి ! అందువల్ల ప్రయోజనం ? ఎప్పుడు ఎందువల్ల ఏం ప్రయోజనముండేదీ ఎవరు చెప్పగలరు ? అది సాధ్యమయ్యేపని కాదని కనకం ముప్ఫయ్యేళ్ళ

అనుభవంలో ఖచ్చితంగా తెలుసుకున్నాడు. ఈ అమ్మాయినే అందగత్తెను చేస్తే ఒక కథకు హీరోయిన్‌గా పనికివస్తుంది. ఆ కథను తాను ఎన్నటికీ రాయకిపోవచ్చు— అది వేరేసంగతి.

ఆ అమ్మాయి ఎటో వెళ్ళిపోయుండాలి. పోతేపోయింది, పీడ ! కనకం జేబులోంచి ఒక కాగితం తీశాడు. దానిమీద ఆర్. సూర్యనారాయణ అనే పేరు కనిపించింది. అవును. అతనిపేరు సూర్యనారాయణే— సత్యనారాయణకాదు. సన్నగా, పచ్చగా, కొంచెం పొట్టిగా—నే—ఉంటాడు. గానసభ దగ్గిర కలిశాడు. బుచ్చిరెడ్డితో కనకం మాట్లాడుతుంటే ఆగి, కాస్సేపుచూసి, వాళ్ళిద్దరూ మాటలుమాని తనకేసి చూశాక, కనకాన్ని పలకరించాడు. ఊరుపేరూ అడిగాడు. “మీరేకదా కథలు రాసేది ?” అని కూడా అడిగిన మీదట కనకంతో అత్యాశ్చర్యకరంగా చుట్టరికం కలిపాడు. కనకం చిన్నక్క అత్తవారి తాలూకు మనుష్యులు ఆ సూర్యనారాయణకు దగ్గిర బంధువులట. ఆ చుట్టరికం ఏమిటో అతను చెప్పాడుగాని కనకం వినిపించుకోలేదు. “బిచ్చగాళ్లు చెప్పుకునే సోది ఎంత వినబుద్ధేస్తుందో, కొందరు చదువుకున్నవాళ్లు చెప్పే సోదికూడా అంతే వినబుద్ధేస్తుంది” అనుకున్నాడు కనకం సూర్యనారాయణ మాటలు వింటూ.

అప్పుడు కలుసుకున్న ఫలితంగా సూర్యనారాయణ కనకాన్ని తన ఆప్తవర్గంలో చేర్చటమూ, ఆదివారంనాడు తమఇంటికి రమ్మని ఆహ్వానించటమూ జరిగింది. కనకం జేబులో చెయ్యి పెట్టేసరికి సూర్యనారాయణ ఇచ్చిన అడ్రసు కనిపించింది.

అప్పటికీ ఒక నిర్ధారణకు రాకుండా రాఘవయ్య రోడ్డు బస్‌స్టాప్ దగ్గిరికి వచ్చేసరికి 13 నంబరు బస్సు వచ్చి ఆగింది. కనకం అందులో ఎక్కేసి గౌడీయమఠానికి టిక్కెట్టు తీసుకున్నాడు.

కనకం తన చేతిలోఉన్న కాగితాన్ని చూసుకుంటూండగా, “మీరింకా పైకి పోతున్నారనుకున్నాను” అన్న మాటలు వినిపించాయి. కనకం ఉలిక్కిపడి వెనక్కితిరిగి చూశాడు. ఆ పిల్లే ! కనకం వెనక్కితిరిగి చూస్తే కనిపించి ఉండేదే. ఆమె దిగిన చోటే నిలబడింది కాబోలు. తాను కదులుతున్న బస్సునుంచి కొంత ముందరగా దిగాడు.

“ఇది నన్ను పట్టుకుందేమిటి ?” అనుకున్నాడు. కాని మొహం చిట్లించకుండా జాగర్తపడ్డాడు.

“మా ఇల్లిదగ్గిరే:రండి పోదాం” అన్నదా అమ్మాయి.

ఆమె సాహసానికి కనకం నిర్ఘాంతపోయాడు. తనని గురించి ఆమె అభిప్రాయం ఏమిటి ? ఏఆడకుక్క చూపుడువేలు ఆడించినా తాను పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చేస్తాడనా ?

కనకం నాజూకైన వెటకారంతో “వద్దునుగాని నాకు మరోచోట ఎంగేజిమెంటున్నది.” అంటూ చేతిలోఉన్న కాగితం ముక్క అడించాడు.

ఆమె చెయ్యిచాచి కాగితం తీసుకుని చూసి “ఇదే మా యిల్లు” అన్నది.

ఈసారి కనకం గట్టిదెబ్బ తిన్నాడు. మహా మహా వాళ్ళకూడా ఎక్కడన్నా

దాక్కోవాలనిపించే సమయాలు సంప్రాప్తమవుతాయి. కాని కనకానికి ఇంత పరాభవం ఎప్పుడూ ఎదురుకాలేదు. “వద్దునుగాని”.... ఘోరం ! అందులోనూ వెటకారంగా ! ఎంత నీచం !

“నే నెవరో తెలుసునన్నమాట !” అన్నాడు కనకం హీనస్వరంతో.

“మీరెవరో తెలీకుండానే మా యింటికి ఆహ్వానించాననుకున్నారన్నమాట !” అన్నదా అమ్మాయి నిష్కల్మషంగా నవ్వుతూ.

శిఖండి చాటునుంచి అర్జునుడు భీష్ముణ్ణి కాలసర్పంలాటి బాణం వేసి కొడుతూ, ఆపేక్షగా నవ్వితే భీష్ముడికెట్లా ఉండి ఉండునో కనకానికి అర్థమయింది. అతనికి తాత్కాలికంగా మాటపడి పోయిన సంగతి గ్రహించిన దానల్లే ఆమె “నా పేరు సరస్వతి. సూర్యనారాయణ మా అన్నయ్య. ఆరోజు పాటకచ్చేరీ దగ్గిర మా అన్నయ్య మిమ్మల్ని చూశాడు. నన్ను మీకు చూపానన్నాడు. మీరు బహుశ నన్ను చూసిఉండరు. మిమ్మల్ని బస్సులో చూడగానే పోల్చుకున్నాను. మాయింటికే వస్తున్నారేమో ననుకున్నానుకూడా. కాని మీరు నన్నుచూసి గుర్తుపట్టక పోయేసరికి మీరు మమ్మల్ని అప్పుడే మరిచిపోయారనుకున్నా. వారం గడిచింది చూడండి. నేననుకున్నట్టే మీరు నాతోబాటు బస్సు దిగే ప్రయత్నం చెయ్యలేదు. ఏదో ఆలోచనలో ఉండి ఉంటారు. ఏ కథో ఆలోచిస్తూ ఉండి వుంటారు” అన్నది.

“అవును” అన్నాడు కనకం. ఆమె తనని వెటకారం చేస్తున్నదని కూడా అతనికి స్ఫురించలేదు.

“మనం పోదామా” అని సరస్వతి అన్నమీదట కనకం బరువు కాళ్ళతో కదిలాడు. ఆమెకు ఏదోరకం క్షమాపణ చెప్పకోకపోతే అవమానభారం అతని పైనుంచి దిగేట్టులేదు. కాని క్షమాపణ ఎట్లా చెప్పాలో తెలీలేదు. తను అన్నమాట ఆమె తన అన్నతో చెప్పవచ్చు. చెప్పకుండా మానదగిన కారణం లేదు.

ప్రపంచంలో మంచిచెడ్డలు అనేక పాళ్ళలో వుండేవాళ్ళున్నారు. తాను కథకుడు కాకముందు ఏ మనిషి స్వభావం ఎటువంటిదో రూఢిగా తెలిసినదాకా మనిషిని అంచనా వేసేవాడు కాడు. ఇప్పటికీ అతనికి ఇతరుల చెడునుగురించి మరొకరితో చర్చించే అలవాటులేదు—కొందరికి ఇతరుల లోపాలను గురించి ఎంత చెప్పుకున్నా తనివి తీరదు. కనకం లెక్క ప్రకారం అదొక జాడ్యం. కాని మనిషిని చూస్తూనే స్థాళ్య

ఎక్కాల్రావు

ఒకటోక్లాసు చదువుతున్న అబ్బాయి బళ్లోంచి ఇంటికి రాగానే అమ్మ అడిగింది : “ఇవ్వాళ బళ్ళో ఏం చెప్పార్రా ?”

“ఎక్కాలు”

“రెండొకట్లెంతో చెప్పు”

“ఇంకా అందాకా రాలేదమ్మా !”

మైనంత వీపులంగా ఆ మనిషిని అంచనా కట్టాలన్న తహతహ అతనిలో బాగా బల పడింది. తన అంచనాలు అనేకమార్లు గురికి బారెడు ఎడంగా పోవటం జరిగింది. అయినా అది తన రహస్యం మాత్రమే అయినంత కాలమూ అతని అంతరాత్మ ఘోషించలేదు. నిజానికి అతను బహిరంగంగా ఇంత "దూడ" ఎన్నడూ వెయ్యలేదు. బయట పడనంత కాలమూ అతని తప్పుడు అంచనాలు అతనికేమీ నష్టం చెయ్యలేదు— లాభించాయి కూడా. తాను తప్పుగా ఊహించుకున్న మనస్తత్వాన్ని పాత్రలకు అంటగట్టి, మంచి సజీవ పాత్రలను సృష్టిస్తాడన్న ఖ్యాతి కూడా కొంత సంపాదించుకున్నాడు. "నువు ఫలాని కథలో సృష్టించిన ఫలాని పాత్ర అచ్చు ఫలాని మనిషే" నంటే "ఆ మనిషి నాకు తెలియను కూడా తెలియదు" అనదగిన స్థితిలో వుంటూ వస్తున్నాడు కనకం. ఒకవేళ తెలిసిన మనిషి అయినా 'నాకు తట్టలేదు సుమా !' అని చిత్తశుద్ధితో అనగలిగేవాడు.

కాని ఇదేమిటి? ఈ సరస్వతిని గురించి అతను అనుకున్నదంతా అపోహే ! ఆమె తనను గుర్తించే నవ్వింది. తాను మొహం చిట్లించగానే అవమానపడి మొహం తిప్పేసుకున్నది. ఆ మూగ అవమానంతో పోనివ్వక తాను ఆమాట ఎందు కనవలిసి వచ్చింది ? ప్రారబ్ధం అనుకుని తృప్తి పడదామన్నా కనకానికి ప్రారబ్ధంలోనూ, గ్రహచారంలోనూ నమ్మకంలేదు.

ఇద్దరూ కలిసి నడుస్తున్నారు. ఆమె అకస్మాత్తుగా తల పక్కకి తిప్పి అతనికేసి చూసి "ఏమిటాలోచిస్తున్నారు ?" అన్నది.

"నా అతితెలివికి కారణం ఏమిటా అని ఆలోచిస్తున్నాను. ఒక్కోసారి మనం మనకే తెలియనంత గొప్పవాళ్ళమై పోతూంటాం!" అన్నాడు కనకం.

ఆమె దీనికేమీ అనకపోవటం ఎట్లా గ్రహించాలో కనకానికి తెలియలేదు. ఆమెకు తన మాటలు అర్థం కాలేదా ? లేక అది ఆమెకు తగిన క్షమాపణగా తోచలేదా ? కాని ఆమాట అనెయ్యటం మంచిదయింది. కొంత బరువు దిగింది. ఆమె ఇంకా సూటి క్షమాపణ కోరే పక్షంలో తాను తప్పక యిస్తాడు.

"మా అన్నయ్యకు మీ కథలంటే చాలా యిష్టం. మీరు రాసిన కథలన్నీ చదివాడని నా నమ్మకం" అన్నది సరస్వతి.

"నాతో ఆమాటే అన్నారు" అన్నాడు కనకం.

"ఒక్కొక్క ఆర్టిస్టు అదృష్టం....ఆటువంటి వాళ్ల మనుషులను తృప్తి పరచటంతో ఊరుకోక వాళ్ళ మనసును జలగల్లాగా పట్టేస్తారు. లతా పాటకు నే నలాగే అవుతాను"

"అనుభవించే వాళ్ళలో కూడా చాలా వుంటుందేమో !" అన్నాడు కనకం.

"అనుభవించే శక్తి వుంటుంది. అంతకన్న ఇంకేముంటుంది ?" అన్నది సరస్వతి.

"అందులో ఆర్టిస్టు అదృష్టం ఏముందీ?"

"డబ్బుతోనూ, అందంతోనూ కాకుండా ఇంకే విధంగానైనా ఇతరులను ఆకర్షించగలవాళ్ళు అదృష్టవంతులనే నా నమ్మకం. ఇదే మే ముందే యిల్లు"

3

కనకాన్ని చూసి సూర్యనారాయణ ఎంత సంతోషం కనబరిచాడంటే, కనకానికి ఒక అనుమానం తగిలింది. తనను యింటికి రమ్మని పిలిచిన సంగతి అతను పూర్తిగా మరిచిపోయినట్టున్నాడు. ఇవాళ మరవటం కాదు, కిందటి ఆదివారం రాత్రి తనను ఆహ్వానించిన మరుక్షణమే మరిచివుండాలి. కనకం తమ యింటికి వస్తున్నాడనుకున్నట్టు సరస్వతి అన్నమాట నిజంకాకపోవచ్చు. ఒకవేళ నిజమైనా అన్న అతని కిచ్చిన ఆహ్వానం గురించి ఆమెకు తెలిసి వుండకపోవచ్చు. రూఢిగా తెలిసివుంటే బస్సులో నుంచి ఒంటరిగా దిగిపోదు....

సూర్యనారాయణ కనకానికి తన భార్యనూ, ఇద్దరి పిల్లలనూ పరిచయం చేశాడు. సూర్యనారాయణ భార్య జయలక్ష్మిని అందగత్తెలలో జమకట్టవచ్చు. సరస్వతి ప్రక్కన మరికొంచెం అందంగా కనపడింది. అయితే ఆమెలో ఆకర్షణీయంగా కనిపించాలనే తాపత్రయం అందాన్ని మించి వున్నది. కనకం అక్కడ వున్న గంట కాలంలో జయలక్ష్మి ఏదో పనిమీద వెళ్ళినట్టు పడకగదిలోకి వెళ్ళి అయిదారుసార్లు మొహానికి పౌడరు వేసుకు వచ్చింది. పెదవులు తడిగా, నవనవలాడుతూ వుండగలందులకు ఆమె అస్తమానం కనీసం పైవాళ్ళున్నంతసేపూ— నాక్కుంటుందని కనకం గమనించాడు.

సరస్వతీ, కనకమూ కలిసి రావటం చూసి సూర్యనారాయణ వాళ్ళిద్దరికీ పరిచయం అయిందనుకున్నాడు. సరస్వతే అతన్ని తీసుకువస్తున్న దనుకున్నాడు. అదేమీ జరగలేదని తెలిశాక అతను ఆమెను పరిచయం చేస్తూ "మా చెల్లెలు, సరస్వతి, ఎమ్మే ప్యాసయింది. లెక్చరరుగా పనిచేస్తున్నది" అన్నాడు.

ఈమాట చెవిని పడగానే కనకం సరస్వతికేసి మరొకసారి చూశాడు. ఆమె మొహంలో ఈసారి అతనికి ఎమ్మే జాడలూ, లెక్చరరు కవళికలూ కనిపించాయి. ఇది కూడా అతనికి పరిపాటే. ఒకసారి ఏదో పత్రిక తిప్పుతుంటే ఒక నీగ్రోవాడి బొమ్మ కనిపించింది. ఆ బొమ్మ కింద ఆ నీగ్రో దక్షిణాఫ్రికాలోని ఒక ప్రసిద్ధ తెగకు నాయకుడని రాసి వుంది. మళ్ళా బొమ్మకేసి చూస్తే ఆ నీగ్రోవాడు మామూలు నీగ్రోవాడిలాగా లేడు. అతనిలో రాజలక్షణాలు కొట్టవచ్చినట్టు కనిపించాయి. వాస్తవం తెలపటానికి జ్ఞానేంద్రియాలు చాలవనీ, వార్తాపత్రికలు కూడా కావాలనీ రుజువు చెయ్యటానికి ఇంతకన్న ఏం కావాలి ?

కలగంటి

"రాత్రి నాకు పీడకల వచ్చింది"

"ఏమిటది ?"

"నేనూ, ఇద్దరు అందమైన అమ్మాయిలూ ఫస్టుక్లాసులో ఒంటరిగా ప్రయాణం చేస్తున్నట్టు వచ్చింది."

"ఏం, మంచికలేగా ?"

"నేనుకూడా అమ్మాయినేట"

సూర్యనారాయణ పిల్లలు—కొడుకూ, కూతురూ — తల్లిదగ్గిరకన్న సరస్వతి దగ్గిర హెచ్చు మాలిమిగా కనబడ్డారు. కాని జయలక్ష్మి వాళ్ళను ఒక కంట చూస్తూనే ఉన్నది. మధ్య మధ్య వాళ్ళను కళ్ళతో హెచ్చరిస్తున్నది. పిల్లలకు తల్లి బెదురు బాగానే ఉన్నట్టున్నది.

వచ్చిన అయిదు నిముషాలలోనే కనకం జయలక్ష్మి తనకు నచ్చేరకం కాదని తేల్చు ఁన్నాడు. అతిథిగావచ్చిన తన పట్ల ఆమె చూపించే శ్రద్ధాసక్తులన్నీ కృత్రిమంగా కనిపించాయి. లోపలికి వెళ్ళేటప్పుడు తనకేసి నవ్వి ఇప్పుడే వస్తానన్నట్టు తల ఆడించి, అతని అనుజ్ఞతో వెళ్ళినట్టు నటిస్తుంది. ఇంత పొడరు పాముకుని తన విషయం చూడటానికే వచ్చినదాని మొహం పెడుతుంది.

సూర్యనారాయణ పాట కచ్చేరినుంచి సరస్వతితోసహా ఇంటికి తిరిగివచ్చి, కథలు రాసే కనకాన్ని చూశాననీ, పై ఆదివారం టీకి పిలిచాననీ చెప్పినప్పుడు జయలక్ష్మి "ఎందుకు కోరి తెచ్చుకుంటారో ఇలాటి తద్దినాలన్నీ !" అన్న సంగతి కనకానికి తెలీదు. తెలిసినా పెద్దగా ఆశ్చర్యపడి ఉండేవాడు కాడు. ప్రతిమనిషికీ రెండు ముఖాలుంటాయిగాని, కొందరి ఈ రెండు ముఖాలకూ కొంచెమైనా పోలిక ఉండదు. జయలక్ష్మి ఆతరగతి మనిషి అయితే కనకానికేమీ ఆశ్చర్యం లేదు.

"ఆరోజు పాట కచ్చేరికి మీరుకూడా వచ్చారా ?" అని కనకం జయలక్ష్మిని అడిగాడు.

"లేదండీ ! నాకు పాట అంటే అంత ఇష్టంలేదు. రేడియోలో పగలువచ్చే పాటలంత ఇబ్బంది పెట్టవుగాని, రాత్రి తొమ్మిదీ, పది గంటల దాకా పాటకచ్చేరీ వింటే తలనొప్పొచ్చి తెల్లార్లూ నిద్రపట్టదు" అన్నది ఆమె.

కనకానికి తనకూ గల చుట్టరికం గురించి సూర్యనారాయణగాని, సరస్వతిగాని ఆటే మాట్లాడలేదుగాని, వాళ్ళకన్న దగ్గిర బంధువులాగా జయలక్ష్మి "మీ పెద్దక్కగారి కెందరుపిల్లలు ? చిన్నక్కకో ? ఆవిడ భర్తేకాదూ మా మావగారి పెత్తల్లి మనవడూ ? ఆవిడకెందరు పిల్లలు" అని ప్రశ్నలు ప్రారంభించింది.

అన్నిటికీ కనకం, "నాకు తెలీదు" అని జవాబు చెప్పాడు. తాను తనవాళ్ళని చూసీ వాళ్ళకు ఉత్తరాలురాసీ ఏళ్ళకేళ్ళయిందని కూడా అన్నాడు.

"అదేవిటలాంటారు?" అన్నాడు సూర్యనారాయణ.

"బంధుత్వాలంటే పనికిమాలిన బంధాలు. కొంతకాలం వాటివల్ల ఉపయోగం వుంటుంది. ఆతరవాత అవి సంకెళ్ళే. నేను నా సంకెళ్ళన్నిటినీ విడగొట్టుకున్నాను. నిజమైన ఆపేక్షలు మాత్రం దక్కించుకున్నానన్నమాట. వాటిని తెంచలేం" అన్నాడు కనకం.

"ఆపేక్షలవల్ల ఉపయోగం వుందంటారా ?" అన్నది సరస్వతి.

కనకం కొంచెం ఆలోచించి, "ఏమీ లేదు" అన్నాడు. ఈ సమాధానం సమగ్రంగా లేదని తోచి "ఆపేక్షలుండటమే జీవితానికి ఒక ఆనందం" అన్నాడు.

"ఎవరన్నా ఉన్న ఆపేక్షలతో తృప్తి పడవలసిందేగాని లేని ఆపేక్షలు లేకపోయెనే అనుకోరుగద"అన్నది సర్వతి.

ఆమె ఏమనటానికి ప్రయత్నిస్తున్నదో కనకానికి అర్థం కాలేదు. అతను 'అవును' అన్నాడు. అయితే ఏమంటా వన్నట్టు.

"ఎవరిమీదా ఆపేక్షలేని వాళ్ళు తమ జీవితానికి ఆనందం లేదనుకుంటారా?" అని సరస్వతి అడిగింది.

"అనుకోకపోవచ్చు" అన్నాడు కనకం.

అదే తానసేదీ నన్నట్టు సరస్వతి తల ఆడించింది.

మా సరస్వతికి ప్రేమలో నమ్మకం లేదులెండి" అన్నది జయలక్ష్మి.

"బంధుత్వాలు సంకెళ్ళయితే ప్రేమలు రెట్టింపు సంకెళ్ళు. మీ కథలు రాసేవాళ్ళూ, సినిమాలవాళ్ళూ దానికి వల్లమాలిన పబ్లిసిటీ యిచ్చారు. నన్నడిగితే స్పూరియస్ డ్రగ్ చట్టం ప్రేమకు అప్లయ్ చెయ్యొచ్చు"అన్నది సరస్వతి.

కనకానికి రోషం వచ్చింది. "అకారణంగా లోకమంతా ఏకమై ప్రేమకు ప్రచారం ఎందుకిస్తుందీ ? ఏదో కారణం వుండాలి కదా ?" అన్నాడతను

"కారణం ఏం చెబుతాం ? ఆత్మవంచన

కావచ్చు. పరవంచన కావచ్చు"

కనకం ఆపే వాదం పెంచదలచలేదు. విషయం వాదనద్వారా రుజువయేది కాదు. అది అట్లావుంచి అతను సరస్వతి దృక్పధాన్ని సానుభూతితో చూశాడు. ప్రేమవల్ల ఆమెకు పెద్ద అపచారం జరిగి వుండవచ్చు. బెడిసికొట్టిన ప్రేమా, న్యాయమూ, ధర్మమూలాటివి అవాస్తవంగా కనిపించటంలో ఆశ్చర్యం లేదు. తనకు బంధుత్వాలంటే అసహ్యం పుట్టలేదా? కనువిప్పనేదే కనుమూత కూడా కావచ్చు.

కొంతసేపటి కింద లోపలికి వెళ్ళిపోయిన జయలక్ష్మి సరస్వతిని కేకపెట్టింది. సరస్వతి వెళ్ళిపోయినాక కనకమూ, సూర్యనారాయణా కాస్సేపు ఎవరి ఆలోచనల్లో వారు వుండిపోయారు. కనకం తాము కూచున్న గది కలయజూశాడు. గదిలో అవసరమైన వస్తువులతోబాటు అలంకరణలు కూడా వున్నాయి. వాటికి జయలక్ష్మి బాధ్యురాలై వుండవచ్చునని కనకం అపోహపడ్డాడు. సౌందర్య తృష్ణ సరస్వతిలో ఉండవచ్చునని అతనికి తట్టలేదు.

ఉన్నట్టుండి సూర్యనారాయణ "మా సరస్వతికి ఇరవై నాలుగో ఏడు. దానికింకా పెళ్ళికాలేదు. ఆ విషయం ఎత్తినప్పుడల్లా నాకు పెళ్ళి దేనికంటుంది; మనుషులు సంసార జీవితం అక్కర్లేకుండా బతకగలరన్నట్టుగా ప్రవర్తించే వాళ్ళంటే నాకు మంట. ఆ విషయమై ఒక ఉద్యమమే లేవదీసిన వీరేశలింగం ధైర్యం తలుచుకుని నేనాశ్చర్య పడతానంటే నమ్మాలి. సంఘ నిబంధనల మూలంగా ఆడది ఒంటరి బతుకు బతకటమే ఘోరమైతే, నిష్కారణంగా ఆడది జన్మల్లా ఒంటరిగా బతకాలని పనితనంలోనే నిర్ణయించటం ఎంత ఘోరమో ఆలోచించండి. తనకు పెళ్ళి వద్దని అది యిప్పటికి ఆరేళ్ళనుంచీ అంటూనే వున్నది. ఇంకో పదేళ్ళకి మొగుడికోసమూ, పిల్లలకోసమూ కోరిక పుడితే అది తీరే అవకాశం అసలే వుండదని నాబాధ" అన్నాడు.

"ఆడదిగాని, మగాడుగాని తమకు తామై ఒంటరిగా ఉండగోరితే అందులో ఘోరమేమిటో నాకు అర్థం కాలేదు. అక్రమమైన సంఘ నియమాల ప్రోద్బలంవల్ల వాలవితంతువులకు సంసార జీవితం లేకుండా పోతే అది నిజంగా ఘోరమే" అన్నాడు కనకం ఉపన్యాస ధోరణిలో.

సూర్యనారాయణ నవ్వి "మీరింకేమంటారు? మీకింకా పెళ్ళి కాలేదనుకుంటాను?" అన్నాడు.

"లేదు. కాని నేను భీష్మించలేదు. నాకు పెళ్ళి చేసుకోవటాని కభ్యంతరంలేదు. మామూలు పెళ్ళి చేసుకునే ఉద్దేశం నాకు లేదు. నాకు సరిఅయిన భార్య అయే మనిషి కన్య కానవసరం లేదు. వితంతువయినా, పిల్లలు గలదైనా, నాకన్న పెద్దదయినా కూడా ఫరవాలేదు. అందుచేత నా విషయం వదిలెయ్యండి. మీ చెల్లెల్లే కాదు—నాకు ప్రేమలో నమ్మకం వుంది" అన్నాడు కనకం.

సూర్యనారాయణ తల అడ్డంగా తిప్పి, "ఈ నమ్మకాలు నాకర్థం కాలేదు. మా సరస్వతి తనకు ప్రేమలో నమ్మకం లేదంటుంది —కాని ఉన్నట్టే ప్రవర్తిస్తుంది. దానికి పెళ్ళంటే ఎందుకిష్టం లేదనుకున్నారు? తను అందగత్తె కాదనీ, తనను ఎవరూ ప్రేమించరనీనూ. బొత్తిగా లేనివాళ్ళం కాదు. ఉన్నది తెగనమ్మి కట్నంపోసి అయినా తనకు కావలసిన సంబంధం తెస్తానన్నాను. డబ్బుకోసం పెళ్ళాడేవాడు తనకు కావలసిన మొగుడెట్లా అవుతాడన్నది. గంతకు తగిన బొంత అన్న పద్ధతిలో తనను బోలినవాణ్ణి చూసుకోమన్నా వినదు" అన్నాడు.

"పెళ్ళంటే భయమేమో?" అన్నాడు కనకం. "నాకున్నది చెప్పొద్దూ!"

"అలా అనుకోను" అన్నాడు సూర్యనారాయణ.

ఇంతలో టిఫినూ కాఫీ వచ్చాయి. సూర్యనారాయణ ఆతిథ్యం స్వీకరించి, అందరి దగ్గిరా సెలవు పుచ్చుకుని కనకం బయలుదేరాడు.

"పరాయివారు కారు మాకు బంధువులే: ఎప్పుడన్నా వస్తూండండి" అన్నది జయలక్ష్మి.

4

కనకం స్వతహాగా ఏమంత సంపన్నుడు కాకపోయినా మొదటినుంచీ అతనికి ధనికుల స్నేహం వున్నది. వాళ్ళు అతన్ని తమతో సమంగా పోషించారు. కనకానికి పొలాలమీద ఏటా రెండువేలకు తక్కువ కాకుండా వస్తుంది. కాని అతను ఎనిమిది పదివేల స్థాయిలో బతికేవాడు. అతను స్నేహితుల ధర్మమా అంటూ ప్రతి వేసవీ ఊటీలో గడిపేవాడు. కాశ్మీరూ, సిమ్లా, డార్జిలింగూ మొదలైన చోట్లకి ఫస్టుక్లాసు ప్రయాణాలు చేశాడు. రెండుసార్లు ఢిల్లీ వెళ్ళాడు. తామంటే భయపడని వాడు వెంట వుంటే ధనికులు వాణ్ణి తమతో సమంగా చూస్తారు.

ఇప్పుడు పట్నంలో అతనుంటున్నది అతని మిత్రుడు భవానీ ప్రసాదువాళ్ళ ఇంట్లోనే. ఇంటి పనివాళ్ళు అతని పనివాళ్ళే. భవానీప్రసాదు భార్యకూడా కనకాన్ని అప్తదల్లేనే చూసేది. "నువ్వు" అనేది. తన పెత్తండ్రి కూతుళ్ళూ, సొంత అప్పలూ తన పట్ల ఎట్లా ప్రవర్తించారో తలుచుకుంటే కనకానికి భవానీప్రసాదు భార్య ప్రవర్తన అత్యాశ్చర్యకరంగా కనిపించేది.

ఆ భార్యాభర్తల దాంపత్యంకూడా కనకానికి అసాధారణంగా కనపడింది. ఎందుకంటే వాళ్ళు ఎప్పుడూ చిన్న వాగ్వాదం చెయ్యగా కూడా కనకం చూడలేదు. అది ప్రేమతో కూడినదాంపత్యం అవునో కాదో కూడా. అతనికి తరుచు రెండు రకాలే కనిపిస్తాయి. హెచ్చుమంది తమ 'వ్యక్తిత్వాల'తో ఒకరి కొకరు ఒరుసుకుంటారు. బహు కొద్దిమంది ప్రేమమూలంగానో, మోహం మూలంగానో తమ వ్యక్తిత్వాలను—కనీసం కొంతకాలంపాటు-చంపేసుకుని పై వాళ్ళకు ఎబ్బెట్టుగా కనిపిస్తారు. భవానీప్రసాదూ భార్యా ఈ రెండురకాలతోనూ చేరరు.

కనకం వారి దాంపత్య జీవితం గురించి అసూయ పడలేదు. అతనికి కావలిసింది

ఋతు సంహారం

"ఋతు సంహారం" అనే కావ్యంలో కాళిదాసుగారు అన్ని ఋతువులూ అద్భుతమైనవే నని రాశాడు. మా అనుమానం ఆయన చలి కాలంలో గ్రీష్మ ఋతువు గురించి, వేసాకాలంలో హేమంతం గురించి, వర్షాకాలంలో శరదృతువు గురించి రాసివుంటాడని.

అటువంటి దాంపత్యం కాదు.

ఈ దాంపత్యాల ఆలోచన ఇటీవలఅతని బుర్రలో జాస్తిగా మసులుతూ ఉండటానికి కారణం అతను అదే విషయంమీద కథ ఆలోచిస్తున్నాడు. ఇవాళ ఆ ఆలోచన ఒక దారికి వచ్చింది. అందుచేత అతను మధ్యాహ్నం భోజనం చెయ్యగానే రాయటం ప్రారంభించాడు. అది పూర్తి అయేసరికి అయిదుగంట లయింది.

కథ అయిపోవటానికీ, కల అయిపోవటానికీ కొంత పోలికఉంది. కనకం అప్పుడే మేలుకున్నట్టుగా తన గది అంతా కలయజూశాడు. లేచి నిలబడి ఒళ్ళు విరుచుకున్నాడు. కొళాయిదగ్గిరికి వెళ్ళి సబ్బుతో మొహం కడుక్కుని, బట్టలు వేసుకుని, కాలి నడకన పానగల్ పార్కు కేసి బయలుదేరాడు. రేడియోలో ఒక్కోసారి మంచి సంగీతమే వస్తుంది.

కనకం కాఫీ తాగుదామని పార్కు లాండ్సు దగ్గరికి వెళుతుండగా అప్పుడే బస్సు దిగిందికాబోలు, చేతిలో ప్లాసిక్ సంచీ పట్టుకుని సరస్వతి రోడ్డుదాటి కూరల మార్కెటుకు పోబోతూ కనిపించింది. ఆమె కార్లకోసం రోడ్డు ఎగువకేసి చూడటంలో కనకం ఆమెకు కనిపించాడు.

ఇద్దరూ ఆగి ఒకరి నొకరు సమీపించారు. ఎందాకా అంటే ఎందాకా అని అడుక్కున్నారు. "కూరలు కొనుక్కుపోదామనీ, కాస్సేపు పార్కులో కూచుందామనీ వచ్చాను" అన్నది సరస్వతి.

"సాయంకాలం వేళ నేనీ పార్కుకు రోజు విడిచి రోజన్నా వస్తాను.మీ రెన్నడూ కనిపించినట్టు లేదే ?" అన్నాడు కనకం.

"నేనైనా ఎప్పుడోగాని రాను. ఈ పూట మావాళ్ళంతా బీచికి వెళ్ళారు. మా వదినె గారివైపు బలగం వచ్చారు తిరుపతి నుంచి. మెరీనా చూడందే వెళ్ళమన్నారు. నన్ను కూడా రమ్మన్నారు. రానన్నాను. వాళ్ళు ఏ తొమ్మిదికో వచ్చేసరికి వంట చేసి ఉంచు తానని మాట ఇచ్చాక నన్ను వొదిలేశారు" అన్నది సరస్వతి.

కనకం సరస్వతి వెంట వుండి కూరలు కొనిపించి, సంచీ తాను తీసుకున్నాడు.

"ఫరవాలేదు. నేను మోస్తాను. సన్నగా ఉన్నా నాకు నాజూకూ, నీరసమూ అన్నవి లేవు మీ దయవల్ల" అన్నది సరస్వతి.

ఇద్దరూ పార్కు ప్రవేశించి, ఇంచుమించు ఖాళీగా వున్న ఒక సిమెంటు సీటు మీద కూచున్నారు. తన పక్కనే కూచున్న సరస్వతికేసి ఒక్క చూపు చూసి, అంతకు మునుపు ఆ సీటును భుక్తం చేసుకున్న మనిషి చివాల్న లేచి దూరంగా వెళ్ళి గడ్డి మీద కూచున్నాడు.

సరస్వతి నవ్వుతూ కనకం కేసి తిరిగి "చూశారా,నా గాలి సోకుతుందని మగవాళ్లు ఎలా బెదిరి పారిపోతారో ?" అన్నది.

"అదీ ఒక క్వాలిఫికేషనే. అయితే నా మీద ఆమంత్రం పారలేదు. నేను పారిపోను" అన్నాడు కనకం. అతను ఆమాట సరదాకన్నట్టే అన్నాడుగాని, అందులో కొంత నిజం వున్నట్టు అతని మనస్సుకు తోచింది. "హాయిగా ఒంటరిగా కూచుందామనుకుంటే ఈ మనిషి ఎక్కడ దాపరించిందిరా బాబూ ?" అన్న భావం అతనికి కలగలేదు. ఆమె కనిపించటం కాలక్షేపానికి సహకరిస్తుందనే భావమే అతనిలోకలిగింది.

కేవలం సెక్సు దృష్టితో చూడకపోతే సరస్వతి అంత వికారంగా కనిపించలేదు. ఆమెను తనవెంట చూసి ఎరిగిన వాళ్ళు ఎగతాళి చేస్తారేమోననికూడా అతనికి అనిపించలేదు. ఆ క్షణంలో ఎరిగిన వా డెవడన్నా కనిపిస్తే కనకం గర్వంగా ఆమెను పరిచయంచేసి వుండును; "ఈమె సరస్వతిగారు. ఎమ్మే. అదేదో కాలేజీలో లెక్చరర్. మాకు దూరపు బంధువుకూడానూ !"

దురదృష్టవశాత్తూ అతనికి ఎరిగిన వాళ్లెవరూ కనిపించలేదు.

"ఇవాళే మీకథ— విషబీజం చదివాను. మా అన్నయ్య మీ కథలు ఎందుకు నెత్తిన పెట్టుకుంటాడో నేను అర్థం చేసుకోగలను" అన్నది సరస్వతి.

"అప్పుడే పత్రికలో వచ్చిందా. నాకాపీ పోస్టులో యింకా నాలుగు రోజులకుగాని రాదు. మీ అన్నయ్య కెందుకు నా కథ లిష్టమంటారు ? అట్లాగే మీ విషయంకూడా చెప్పేస్తే సంతోషిస్తాను"

"నా విషయమా ?" అన్నది సరస్వతి ఆశ్చర్యంగా.

"మీకు నాకథ లెందుకు నచ్చవో ?"

"నాకు నచ్చవన్నానా ?"

"వేరే అనాలా ?"

సరస్వతి కొంచెం ఆలోచించి, "మీ కథల్లో ఉండే పాత్రలు మా అన్నయ్యకు కావలిసినవి. మామూలు మనుషులు అలా ఉంటే తనకు చాలాఇష్టం" అన్నది.

కనకం ఆశ్చర్యపోయాడు. "నా పాత్రలు స్వాభావికంగా ఉండవా ఏమిటి కొంపదీసి ?" అన్నాడు.

"అదికాదు నా ఉద్దేశ్యం. మీరు మీ పాత్రలను బహు అల్పసంఖ్యాకులనుంచి ఎన్నుకుంటారు. ఉదాహరణకి చెబుతాను ; మీ హీరోయిన్ లందరూ అందగత్తెలే. హీరోలను తీసుకున్నా, రూపు రేఖలకి మీ కన్న తీసిపోయేవాళ్ళున్నట్టు కనబడదు. కొద్దిమంది మీకన్నకూడా అందంగా ఉంటారు. అందమైనవాళ్ళ అల్పసంఖ్యాకవర్గం కారని మీ రనగలరా ?"

కనకం ఆమె కేసి నిర్ఘాంతపోయి చూశాడు. ఈవిధంగా తన కథలమీద ఏ విమర్శకుడు కూడా ధ్వజమెత్తడు.

"హీరోగాని, హీరోయిన్‌గాని అందంగా ఉన్నంతమాత్రాన కథకుగాని, కథయొక్క ప్రయోజనానికి గానీ ఇబ్బందా ?" అని అతను ఉపన్యాస ధోరణిలో అడిగాడు.

"కథంతా మారిపోతుందని నా అనుమానం. నేను ఎక్స్‌పర్ట్‌గా చెప్పడంలేదు సుమండీ ! సినిమా స్టార్లకూ మామూలు ఆడవాళ్ళకూ తేడా ఒక్కొక్కప్పుడు ఆకర్షణలోనే. మీరెప్పుడన్నా రత్నావళిని స్టేజీమీద చూశారా ? కిందటి నెలకూడా వేషం వేసింది. తెలుగుదే. రేడియో నాటకాల్లో చదువుతుంది. నా స్నేహితురాలు. గొప్ప నటి—నామాట మీరు నమ్మగలిగితే. అయితేనేం ? సినిమాల్లో దాసీదాని వేషం కూడా ఇవ్వరు. చూడటానికి ఒకమాదిరిగా ఉంటుంది. ఏ మాత్రమూ ఫొటోజెనిక్ మొహం కాదు"

"నేను సినిమా స్టార్లలాటి పాత్రలు తీసుకోవటంలేదే. మామూలు జీవితాలు జీవించే వాళ్ళనే తీసుకుంటున్నాను. కనీసం నా కథలు సినిమాలు తియ్యటానికైనా పనికిరావే. వాటిలో సినిమా సన్నివేశా లుండవు" అన్నాడు కనకం దీనంగా.

"నే నన్నది మీరు సరిగా అర్థంచేసుకోలేదు. అందం జీవితంలో ఒక ప్రత్యేక పాత్ర గలిగి ఉంటున్నదనటానికి చెప్పాను. పెళ్ళాలు అందంగానూ, స్టయిలిష్‌గానూ లేని వాళ్ళను డిప్లొమాటిక్ సర్వీసులోకి తీసుకోరట ! మీ కథల్లోకూడా అందానికి అలాంటి ప్రాముఖ్యమే ఉంటున్నదని నా ఉద్దేశ్యం" అన్నది సరస్వతి.

"నా ఏ కథలో నన్నా హీరోయిన్ అందగత్తెగాక కురూపి అయితే ఆ కథను మార్చవలిసి వస్తుందా ?"

"మార్చవలసి వస్తుం దనుకుంటానండీ. మీ 'ఊబిలో మనుషులు' తీసుకోండి. భర్త లేనిపోని నాగరికతలకు పోయి పెళ్ళాన్ని సొసైటీ లేడీ చేయ యత్నిస్తాడు. వద్దు, మొర్రో అని మొదట్లో అన్న భార్య చివరకు భర్తకు విడాకులిచ్చేదాకా వస్తుంది. ఆమె అందగత్తె కనకనేగదా భర్త తన అవమానాన్ని దిగమింగి మళ్ళీ ఆమెను ఏలుకుంటాడు ?"

"మొగుడిలో మార్పుకు భార్య అందమే కారణమైందని పాఠకులు అనుకుంటే ఆ కథ ఫెయిలయినట్టే ! భర్త పశ్చాత్తాప పడ్డాడనీ, తన పశ్చాత్తాపాన్ని ఆ విధంగా వెలిబుచ్చాడనీ నా ఉద్దేశం." అన్నాడు కనకం.

"నేను కాదనటంలేదు. ఆ భార్య కురూపి అయితే నవమన్మధులు ఆవిడ కోసం అలా ఎగబడతారా ? ఆవిడ కాలుజారి తనను విడిచి పోయినాక ఆ కురూపికి భర్త క్షమాపణ చెప్పుకుంటాడా ?" అని అడిగింది సరస్వతి.

"అడిగి ఉంటాడనే నా మనస్సులో నమ్మకం. ఇతరులు ఎగబడటం మాట అంతగా చెప్పలేను. లోకంలో ఎక్కువ మందికి అందమైన ఆడవాళ్ళిష్టమైతే అందుకు నేను జవాబుదారుకాను. నా కథకు మటుకు నేను జవాబు దారును."

"అట్లా అయితే ఆవిడ అందగత్తె అన్నది అంత గుచ్చిగుచ్చి చెప్పకుండా ఉండవలసింది. ఆమె అందానికి ఏదో ప్రయోజనం ఉండాలిగద. లేకపోతే శిల్పం దెబ్బ తింటుంది."

కనకం మాట్లాడలేదు. సరస్వతి ఓడించటం అతనికేమీ చాగాలేదు. కాని ఆమె చెప్పిన మాటల్లో కొంత నిజం ఉన్నదనటానికి సందేహంలేదు.

"ఇదే ఛాలెంజి ! ఈసారి అనాకారి హీరోయిన్‌తో కథ రాస్తాను." అన్నాడతను.

"కొంపదీసి అనాకారి అనకండి—పాఠకులకు జుగుప్సకలగొచ్చు. అందం గురించి ఏమీ అనకుండా వదిలెయ్యండి."

"ఎందుకు వదిలెయ్యాలి ? అనాకారి అని గట్టిగా చెబుతాను," అన్నాడు కనకం దర్పంగా. అతను అంతకుముందు పూర్తి చేసిన కథలోకూడా హీరోయిన్ అందగత్తె నన్నది జ్ఞాపకం వచ్చింది. అతనికి కొద్దిగా సిగ్గేసింది.

"ఆ కథ చదవాలని ఉంది. త్వరగా రాయండి. దాంతో నేనుకూడా మీ అభి

గతము గతంబె

బిచ్చగాడు : "కాఫీ తాగుతాను, అణాడబ్బు లిప్పించండయ్యా."

పెద్దమనిషి : "ఇందాకేగా నీకు అణా ఇచ్చాను, పదినిమిషాలు కూడా కాలేదు ?"

బిచ్చగాడు : "జరిగిందేదో జరిగిపోయింది, మర్చిపోండి బాబూ"

మానుల్లో చేరిపోతానేమో!" అంటూ సరస్వతి లేచింది.

"అప్పుడే? ఇంకా ఏడు కాలేదు!" అన్నాడతను.

"నేను ఇంటికి పోయి ఎనిమిది మందికి వంట చెయ్యాలి....మళ్ళీ మీరు మా ఇంటికేసి రాలేదు. శెలవు రోజుగా చూసిరండి?" అంటూ అతని పక్కనుంచి కూరల సంచీ తీసుకున్నది.

"నాతో ఒకకప్పు కాఫీ తాగరాదూ?" అన్నాడు కనకం.

"పదండి." అన్నదామె.

ఇద్దరూ ఫామిలీస్ గదిలోచేరి కాఫీ ఆర్డరిచ్చాక సరస్వతి బల్లమీదికి వంగి "నా విమర్శను సీరియస్‌గా తీసుకోకండి. ప్రపంచమంతటా కమ్యూనిజం వచ్చినా స్త్రీల యుగం ఆరంభంకాదు స్త్రీల ఆధిక్యత మాట కాదు. మగవాళ్ళూ, ఆడవాళ్ళూ ఒకే స్థాయిలోకి రావటం మాటే చెబుతాను. రేపో ఎల్లుండో కమ్యూనిజంలోకి అడుగు పెడుతున్నాయనే రష్యనులు చూడండి. ఎంత సేపూ సాహిత్యంలో హీరోగురించి మాట్లాడతారు. హీరోయిన్ ప్రసక్తే లేదు.... అందుచేత నేమిటంటే, మీరు నాతో పంతంపట్టి అనాకారి హీరోయిన్ కథమాత్రం రాయకండి" అన్నది.

"రాస్తానేమోనని భయమల్లే ఉందే?" అన్నాడు కనకం పుష్కలమైన ఆత్మవిశ్వాసంతో కూచుంటూ.

"భయమేగాని — రాయలేరని, రాస్తారని కాదు" అన్నది సరస్వతి నిటారుగా కూచుంటూ.

సర్వరు కాఫీ తెచ్చాడు.

5

అనాకారి హీరోయిన్‌తో కథ రాయటం అనుకున్నంత తేలికగా కనిపించలేదు కనకానికి. మొదట్లో అషామాషీగా—ఇదొక బ్రహ్మాండమా అన్నట్టు—ఆలోచించాడు. తరవాత దీక్షగా ఆలోచించటానికి యత్నించాడు. కాని ఆలోచన సాగలేదు. ఎవరిచేతనైనా ఇష్టంలేని పని చేయించవచ్చుగాని మనసుచేత చేయించలేం. చెట్లమీదుగా వెళ్ళే కోతి ఒక కొమ్మనుంచి ఇంకో కొమ్మకు వెళ్ళినట్టుగా మనసు తనకు నచ్చని ఆలోచన వదిలేసి చల్లగా ఇంకో ఆలోచనను పట్టుకుంటుంది.

మళ్ళా రెండువారాల అనంతరం అతను పానగల్ పార్కులో కూచుని ఉండగా సరస్వతి ఇంకొకావిడను వెంటబెట్టుకుని అక్కడికి వచ్చింది. రెండో ఆమెకూడా సరస్వతి వయసుదే. అరవావిడ. కొద్దిగా ఎం. ఎస్. సుబ్బులక్ష్మి టైప్. సరస్వతి కన్న చాలా రెట్లు కుదురైన మొహమే అయినా కనకం కళ్ళకు సరస్వతి మొహంలోనే చురుకెక్కువ కనిపించి ఆశ్చర్యం కలిగింది.

సరస్వతి ఆమెను పరిచయం చేస్తూ, "సుందరీ సత్యనాథన్. వీళ్ళ నాన్నగారు మన జిల్లాల్లో చాలా ఏళ్ళున్నారు. తెలుగు దేశపు బళ్ళల్లో చదువుకున్నది. తెలుగు బాగావచ్చు. తమిళం సంగతి చెప్పనే అక్కర్లేదు. ఈవిడ వ్యాసాలు చాలా తమిళ పత్రికల్లో పడతాయి. మీ కథల్లో తనకు

నచ్చిన వాటిని అరవంలోకి అనువదించమని సలహా ఇచ్చాను" అన్నది.

తాను కనకం రాసిన కథ ఒకటి చదివాననీ, బాగున్నదనీ, తమిళులకు అటువంటి కథలైతే నచ్చుతాయనీ, చెప్పి "మీ కథల కట్టింగులన్నీ ఉంటే ఇయ్యండి" అన్నది.

"మీ ఎడ్రసివ్వండి. పంపిస్తాను" అన్నాడు కనకం.

"ఈ పక్కనే కోట్సురోడ్డులో" అంటూ సుందరి ఇంటి నంబరు చెప్పింది.

"అలా చెప్పండి. నేను ఆ వెనక వీధిలోనే ఉంటున్నాను. నేనే తెచ్చి మీ ఇంటి దగ్గిర ఇస్తాను" అన్నాడు కనకం.

"చెయ్యండి" అన్నది సుందరి.

"ఇక నేను వెళ్ళాలి. ఇంకా కూరలు తీసుకోలేదు." అంటూ సరస్వతి లేచింది.

సుందరికూడా ఆమె వెంట వెళ్ళిపోయింది. వెళ్ళేటప్పుడామె సుందరి వెనకగా నిలబడి, వెళ్ళొస్తా నన్నట్టు కళ్ళు, తలా ఎగరేసింది. అందులో ఉన్న ఆత్మీయతకు అర్థం తెలుసుకుంటే బాగుంటుందనిపించింది కనకానికి. పది నిమిషాల తరువాత ఇద్దరూ మళ్ళీ అటుగానే వచ్చారు.

"సరసూని బస్సెక్కిద్దాం రండి." అన్నది సుందరి కనకంతో, ఎంతో చనువున్నదానిలాగా.

ముగ్గురూ బస్స్టాండు దగ్గిరకి వచ్చారు. త్వరలోనే 13 నంబరు బస్సు వచ్చి సరస్వతిని ఎగరేసుకు పోయింది.

"మనం ఒకపని చెయ్యగూడదూ ? ఏదే అయింది నేను మీ వెంటవచ్చి మీ కథలు తీసుకుంటాను." అన్నది సుందరి.

"అయితే పోదాం. ఆడది అకుసు పెడితే బ్రహ్మచారి గదికి కళవస్తుంది."

"తమాషాగా మాట్లాడతారండీ మీరూ !"

తెలుగు కథలు తమిళంలోకి తర్జుమాచేసి పత్రికలలో వేయించటంలోగల ఒకచిక్కు ఏమిటో సుందరి ఆతనికి దారిలో వివరించింది. కథ తెలుగువాడు రాసినట్టు పత్రికలకి తెలియగూడదు. పాత్రలపేర్లూ తమిళ దేశానికి సంబంధించినట్టుగా మార్పటం అవసరం.

"ఇందుకు మీకేమీ అభ్యంతరం లేదు గద ?" అన్నది సుందరి.

"మీరేం చేసినా నా కభ్యంతరం లేదు." అన్నాడు కనకం.

తన ఏకాకి బ్రహ్మచారి జీవితంలో కనకం చాలామంది ఆడవాళ్ళకు ఎరలువేసి కొందరిని చిక్కించుకున్నాడుగాని సుందరి అంత సులువుగా చిక్కిన చేప అతనికి జ్ఞాపకం రాలేదు. ఒక అరగంట ఉండి, కటింగులు పట్టుకుని వెళ్ళిపోయాక కనకానికి పెద్ద సందేహం వచ్చింది. చేప ఎవరు ? ఎరవేసిన దెవరు ?....

రెండు రోజుల అనంతరం సరస్వతి ఉత్తరం రాసింది.

....మీ కొత్త కథ ఇవాళే చదివాను. అందులోకూడా అందమైన హీరోయిన్ ఉన్నందుకు చాలా సంతోషం.....సుందరి కటింగులు తీసుకున్న దనుకుంటాను. మీకు తరవాత నిరాశ పడకుండా ముందుగానే ఒక విషయం చెప్పాలి. సుందరి ఇదివరకు చాలా తెలుగు కథలు 'తస్కరించి' తన పేర తమిళ పత్రికలో అచ్చేసుకున్నది. తెలుగు

పత్రికలకన్న తమిళ పత్రికలు హెచ్చు డబ్బిస్తాయని బహుశా మీకు తెలిసే ఉంటుంది. ఆమెకు అదే సంపాదన.......మా అన్నయ్యకు ట్రాన్స్ఫర్ అయేటట్టున్నది. అయేట్టయితే నేను ఇల్లు ఖాళీచేసి ఏ హాస్టలుకో మారాలి. వీలు చూసుకుని పై ఆదివారం మా ఇంటికేసి రండి...."

ఇంకేం ? సుందరి అందుకే మళ్ళీ మొహం చూపించలేదు. కథలు పుచ్చుకున్న ప్రతిఫలం ముట్టజెప్పి వెళ్ళిపోయింది. కనకం కొద్దిగా మాత్రమే నిరాశపడ్డాడు. సుందరి హృదయాలు దొంగిలించగలది కాదు. ఆమె కొలాటి ఉద్దేశం ఏ కోశానా లేదేమో కూడానూ. అతని ఎదుడగా నెత్తిన ఒక ప్రశ్నార్థకపు గుర్తు వేసుకుని నిలబడి ఉన్న మనిషి సరస్వతి—సుందరి కాదు. సరస్వతిని ఆవరించి ఉన్న సమస్య ఏమిటో, దాని బరువు తన కెందుకో కనకానికి స్పష్టంగా అర్థంకాలేదు.

అన్నట్టు ఆమె ఛాలెంజి అట్లాగే వుంది. తను ఆ కురూపి కథ రాయాలి...ఆలోచించటానికి వ్యవధి చిక్కకుండా వుంది.

సరస్వతి తన జీవితాని కింకేదో పరీక్ష పెట్టినట్టు కనకానికి అస్పష్టంగా తోచి, కొద్దిపాటి ఆందోళన కలిగింది. పనిపెట్టుకుని నోటివెంట ఆమె అనకపోవచ్చుగాని ఆమె తన జీవిత లక్ష్యాలనూ, నమ్మకాలనూ, రచనావిధానాన్నీ, ఛాలెంజి చేస్తున్నట్టే వున్నది. వాటిని ఏ విధంగా సమర్థించుకునేట్టు ? అంటే వాటి సత్యాన్ని రుజువు చెయ్యటానికి ఏం చెయ్యాలి?

"నాన్సెన్స్ ! ఏమీ ఛాలెంజి లేదు. అంతా నా భ్రమే. అవకాశం ఇస్తే మనలో వందమంది వంద తప్పులు చూడగలరు. వాళ్ళకోసం మనం ఎక్కడ మారగలం ? మన అంతరాత్మ ప్రబోధం వల్ల మనం మారాలి" అనుకున్నాడు కనకం.

కథకుడుగా కనకానికి ఏస్థానం వున్నదనుకున్నప్పటికీ అతని రచనలో "మారువేషం" లేదు. ఆ రచనలకు బురఖాలేదు.

రాయటం అతని జీవితంలో ఒక భాగం. అతని జీవితం తాలూకు రంగంతా—దాని మంచి చెడ్డ సారం యావత్తూ—రచనల్లో విధిగా కలిసింది. అందుచేత అతను తన రచనలనుగురించి అంటీ అంటనట్టుండేవాడు కాడు. అతని రచనలను విమర్శించటమంటే అతని జీవితాన్ని ఒకవిధంగా విమర్శించటమే.

చిక్కు ప్రశ్న

"అయిదుగురు కుర్రాళ్ళు ఒకే గొడుగులో దూరి నడుస్తున్నారు. వారిలో ఎవరు ఎక్కువ తడుస్తారో చెప్పు"

"తెలియదు. ఎవరు ?"

"ఎవరూ తడవరు. వాన లేందే ?"

సరస్వతి వేసిన ప్రశ్నను తర్జుమాచేస్తే "నన్ను గురించి కథ రాయగలవా?" అవుతుంది. ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం ఏమిటి? తన జీవితంలో సరస్వతివంటి దానికి ఎటువంటి స్థానం ఉండేదీ తెలుసుకోగలిగిన మరుక్షణం కథ రాసెయ్యవచ్చు. ఆమెకు ఏస్థానమూ లేని పక్షంలో తాను "అల్ప సంఖ్యాక వర్గం" (అందమైన వాళ్ళు) పై ఆధారపడి రచన చేస్తున్నట్టు ఒప్పేసుకోవటం మంచిది.

సూర్యనారాయణ వాళ్ళింటికి ఆ సాయంకాలమే వెళదామనుకున్నాడుగాని, కనకానికి సుందరి ఇవాళయినా వస్తుందేమోనని ఆశపుట్టింది. ఏడుగంటలకల్లా తన గదికి వచ్చి ఎనిమిదిన్నర దాకా దీపమైనా వెలిగించకుండా కూచున్నాడు. ఆ తరవాత ఇల్లు కదిలి సుందరి ఉండే రోడ్డు ఈ చివరనుంచి ఆ చివరకు నడిచాడు. ఆమె ఉండే ఇంట నాలుగైదు కుటుంబాలుంటున్నాయి. సుందరిజాడ కనిపించలేదు. కనకం తిన్నగా హోటలుకు వెళ్ళి భోజనం చేసి గదికివెళ్ళి పడుకున్నాడు.

కాని అతనికి వెంటనే నిద్ర రాలేదు. నిద్ర రాకపోగా కథకు ఒకచిన్న పాయింటు అందింది. అదేమిటంటే — కాలమూ, కర్మమూ కలిసివచ్చి తానూ, సరస్వతీ ఏకాంతంగా ఒకచోటనే వుండటం జరిగితే తాను ఆమె స్త్రీత్వాన్ని ఎంతకాలం నిరోధించగలడు? రెండు రోజులో, వారం రోజులో, పది రోజులో—ఏదో ఒక పరిమితి వుంటుంది; ఆపైన ఆత్మనిగ్రహం పని చెయ్యదు. కనకం రాసిన ఒక కథలో ఒకడు ఒకతెమీద తనకుగల ఏవగింపు తెలపటానికి "ఈ మనిషి నావెంట వుంటే ఒక వారం పాటు నా శీలం నిలబెట్టుకోగలను" అంటాడు. కనకం ఆ వాక్యం ఆషామాషీకి రాసినదికాదు. అది అతని జీవితసత్యం. అతనికి సౌందర్య పిపాస లేకపోలేదు. తన ప్రణయాలను సౌందర్య పిపాసతో ముడిపెట్టాలని అతనెన్నడూ ప్రయత్నించలేదు. ప్రయత్నించినా సాధ్యపడదు. శరీరంలోని అంతస్స్రావాల ప్రోద్బలం వల్ల తత్కాలానికి అందుబాటులో ఉన్న కుబ్జ కూడా నవమోహిని అవుతుంది. ఈనిజాన్ని నిరాకరించటంవల్ల మనిషి వున్నతుడవుతాడని కనకానికి ఏకోశానా నమ్మకంలేదు.

ఆమాటని కనకం స్వైర విహారాలు చెయ్యలేదు. తన అంతరాత్మయొక్క గౌరవ మర్యాదలు కాపాడటానికి అతను కొన్ని నియమాలు పెట్టుకున్నాడు. అతనెన్నడూ స్నేహితుల భార్యల మీద మనసు పోనివ్వలేదు. సమాజం యొక్క నీతి కాంతి జీవితమంతటా ప్రసరించదు. అందులోని నీడల్లో నీతినియమాలుండవు. సంఘాన్ని బాధించకుండా నీతిని వుల్లంఘించదలచిన వాళ్ళు ఈ నీడలో చేరుతారు. డబ్బుగల వాళ్ళవెంట తిరగటంచేత కనకం అలాటి నీడపట్లు బాగా ఎరుగును.

ఇంతకూ కథాంశం—హీరో కురూపి అయిన హీరోయిన్‌తో ఒంటరిగా ఒకవారం గడపవలసివస్తుంది. మొదట హీరో ఏమాత్రమూ చలించడు. హీరోయిన్ అతనికొక మగస్నేహితుడల్లేనే వుంటుంది. అతను క్రమంగా ఆమె గొంతులోనూ, ఆలోచనలోనూ, మాటలోనూ, చేష్టలోనూ ఆడతనం గమనించి ఒక అస్పష్టమైన ఆనందం అనుభవిస్తాడు. ఆఖరు దశలో అతనికి ఆమెలో దైహిక ఆకర్షణ కూడా కనిపించి అంతకంతకూ బలీయంగా పరిణమిస్తుంది....కాస్త కిటికీలోంచి మలయమారుతం వదులు! దాని వెంట నైట్ క్వీన్ ఘుమ ఘుమలు చేర్చు!.... మొత్తానికి కురూపిని గురించి కథ రాయటానికి పథకమంటూ చిక్కింది.

కనకం కళ్ళు మూసుకుని నిశ్చింతగా నిద్రపోయాడు.

6

మర్నాడు ఎనిమిదిన్నరకు కనకం ఇడ్లీ కాఫీల పని ముగించుకుని బస్సెక్కి సూర్యనారాయణ ఇంటికి వెళ్ళాడు. అతన్ని చూస్తూనే జయలక్ష్మి "ఏవండోయ్ మీకు మేనల్లుడు కలిగాడు" అన్నది గొప్ప శుభవార్త చెబుతున్నట్టుగా.

ఆవార్త అర్థం కావటానికి కనకానికి పూర్తిగా అరనిమిషం పట్టింది.

"మా చిన్నక్కకి మొత్తం సంతానం ఎంతమంది!" అని అడిగాడు.

జయలక్ష్మి దవడలు నొక్కుకుని ఆశ్చర్యపోతూంటే సరస్వతి చిరునవ్వు నవ్వింది. సూర్యనారాయణ రాయల్లే ఉండిపోయాడు. అతను మాట మార్చటానికల్లే, "అన్నట్టు నాకు ట్రాన్స్‌ఫరయేట్టే వుంది. ఇక్కడినుంచి కదలకుండా వుండటానికి విశ్వప్రయత్నం చేస్తున్నాను. ట్రాన్స్‌ఫర్‌తో బాటు ఇంక్రిమింటూ, అప్‌గ్రేడింగూ వున్నదనుకోండి. అయినా మా సరస్వతి ఒంటరిదై పోతుంది. మేం విడిగా ఇంతవరకుండలేదు మరి" అన్నాడు.

కనకానికి అకస్మాత్తుగా ఎరగని చోటికి వచ్చిన భావం కలిగింది. ఈ సూర్యనారాయణ తనతో స్వవిషయా లెందుకు చెబుతున్నాడు? అతని భార్య తనకు దగ్గిర బంధువల్లే నటిస్తుం దెందుకు? అతని చెల్లెలు తనతో సాహిత్యపు సవాళ్లు చేసే చనువు ఎట్లా సంపాదించుకుంది? వీళ్ళకు తను మనసివ్వలేదు. సూర్యనారాయణ కసీసం తన అభిమాని—ఫాన్. అయినా అతను తన రచనల గురించి ఒక్కముక్క మాట్లాడలేదు. అతనిది ఒక రకం మూగ ఆరాధనలాగుంది. తప్పో, ఒప్పో. తన కథలు గురించి సరస్వతే కొన్ని అభ్యంతరాలు లేవదీసింది. వాటిని కొట్టి పారెయ్యటానికి కూడా లేదు. తాత్వికంగా చూస్తే ఆ లోపాల వేళ్ళు తన స్వభావంలోనూ, జీవితంలోనూ కూడా వుండవచ్చు. ఇది కనకాన్ని సన్నగా తొలుస్తున్న భయం. అతను కథలు రాస్తున్నాడంటే ఆ రాయటం వెంబడి కొంత ఆత్మ సంతృప్తి—కాంప్లెసెన్స్—లేకపోలేదు. అందులో ఆత్మ వంచన ఏమైనా

అతిశయోక్తులు

తృతీయ ప్రపంచ యుద్ధచరిత్ర, కాశ్మీర్ సమస్యా పరిష్కారం, పంచదార పంపిణీ, గోద్దు కంట్రోలు, అవినీతి నిర్మూలన

ఉన్నదా ? అవకాశం తీసుకుని తరిచి అడిగితే సరస్వతి తనలోని లోపాలను మరింత బాగా వివరించ గలుగుతుందా !

“ఆ తెలుగు- అరవావిడకి కథ లిచ్చేశాను. ఏం చేసుకున్నా నాకేమీ అభ్యంతరం లేదు....ఆవిడకి పెళ్ళి పెటాకులూ లేవా ?” అన్నాడు కనకం సరస్వతితో.

సరస్వతి నవ్వి, తల అడ్డంగా ఆడించింది.

“అయితే నేను బయలు దేరుతాను. మీరిద్దరూ వుద్యోగాలు చేసుకోబోయే వాళ్ళు కద. తొమ్మిది దాటింది.” అంటూ కనకం లేచి నిలబడి చేతి గడియారం చూసుకున్నాడు.

“నాకు మధ్యాహ్నం తరవాతనే పని. కూచోండి. కాఫీ అయినా తాగకుండా ఎలా వెళతారు ?” అన్నది సరస్వతి.

“ఇదేనా నీ ఆతిధ్యం ? భోజనానికి ఉండమనక కాఫీయా ఇస్తున్నావు?” అంటూ సూర్యనారాయణ లేచి నిలబడి. నేను వెళ్ళి అన్నం తినేస్తాను. మీరు సరస్వతితో మాట్లాడుతూండండి.” అన్నాడు.

ఇద్దరూ బయటి వరండాలో దిగబడిపోయారు.

ఈ ట్రాన్స్ఫర్ మా అన్నయ్యకి ఆర్థికంగా దెబ్బ. ఇక్కడ ఇద్దరిసంపాదనా కలబోసుకుని కాలక్షేపం చేస్తున్నాం. కావలిస్తే నేను నెల నెలా కొంత డబ్బు పంపుతానన్నాను. పంపినా డబ్బు నష్టం ఉండనే ఉంటుంది. నేను వీళ్ళతో ఉంటే నా కింద నెలకో యాభై అయేను, విడిగా ఉంటే కనీసం వంద ఖర్చుకాక తప్పదు.” అన్నది సరస్వతి.

కనకానికి డబ్బు గురించి ఇంత వివరంగా ఆలోచించే అలవాటు లేదు. కాని, వాళ్ళిద్దరి సంపాదనా చేరి ఏ అయిదు వందలో ఉంటుందనుకుంటే అందులో యాభై పెద్ద మొత్తమేనని అతను అనుకున్నాడు.

“మా వదినె పెద్ద చిక్కులోపడిపోయింది. ఆవిడకి నా సంపాదన కావాలిగాని నేనక్కర్లేదు. నేను చదువుకునే రోజుల్లో చాలా సూటిపోటి మాటలనేది. ఉద్యోగం వచ్చినాక కాస్త తగ్గింది.” అన్నది సరస్వతి చిన్నగా.

“మీ అన్నయ్య ? ఊరుకుంటాడా ?” అన్నాడు కనకం. తనుకూడా రహస్యంగా మాట్లాడుతూ.

“పెళ్ళినాడే నల్లపూసల మధ్య మా అన్నయ్యను కూడా గుచ్చి మెడలో వేసుకున్నది. ఆడదానికి మగాళ్ళుగాని, ఆడవాళ్ళుగాని అంత హీనంగా ఎందుకు లొంగిపోతారో ?....మరే విధంగా చూసినా మా అన్నయ్య యోగ్యుడు....ఇటువంటి దాస్యం ప్రేమగా చలామణీ అవుతున్నది!”

“ఇది ప్రేమ కాదు, వ్యామోహం.”

“అనటానికి మనమెవరం ? మా అన్నయ్య నడగండి—ప్రేమేనంటాడు.”

“అందానికి కట్టుపడ్డాడేమో ?”

“అందమంటే మొహానే ఉండాలిటండీ? ఇల్లంతా నేను పొద్దునా సాయంకాలమూ సర్దుతాను. ఎక్కడపడేసిన వస్తువు అక్కడే రోజుకు తొంభైసార్లు చూసుకునే అద్దం మీద కుంకమూ, పౌడరూ, నూనె మరకలూ చేస్తుంది. తుడుచుకోవాలని కూడా తెలీదు. చూసి నేర్చుకోదు. మా అన్నయ్య నిజంగా ఏలూరు బదిలీ అయివెళ్ళి అక్కడ కాపరం పెట్టాడో, రెండు రోజుల్లో ఇల్లు గొడ్ల పాకకన్న హీనంగా తయారవుతుంది! .... నా మాదిరిగానే మా అన్నయ్యకూడా ఇల్లు చక్కగా ఉండాలి, కళ్ళంలాగుంటే భరించ లేడు....పిలుస్తున్నారు. కాఫీ రెడీ అయిందిలాగుంది;” అంటూ సరస్వతి లోపలికి వెళ్ళింది.

సరస్వతి జయలక్ష్మిని గురించి చెప్పిన మాటలు నిజంకాక పోవచ్చునని గాని, అందులో అతిశయోక్తులుండ వచ్చునని గాని కనకానికి ఏ మాత్రమూ అనిపించలేదు. తనతో అబద్ధాలు చెప్పటంవల్ల ఆమెకు ఒరిగేదేమీలేదు. అసలు తనతో ఆ విషయం చెప్పటమే వింత. సరస్వతి మాటలు కనకానికి నిజంగా తోచటానికి అసలు కారణం సరస్వతి స్వభావమే. ఆమె తన కథలను తప్పు పట్టినప్పుడు కూడా చెప్పదలుచుకున్న దానికంటె తక్కువే చెప్పిందిగాని ఒకరి తప్పును ప్రచారం చెయ్యటంలో తనకు ఆనందం ఉన్నదానిలాగా మాట్లాడలేదు.

ఆమె చెప్పిన రెండు ముక్కలను బట్టే సరస్వతి ఎంతఒంటరి జీవితం జీవిస్తున్నదో ఎంత ఓర్పుతో సహిస్తున్నదో ఊహించటానికి కనకం ప్రయత్నించాడు. పిల్లలంటే ఇష్టం ఉండికూడా పెళ్ళి చేసుకోకూడదని నిశ్చయించుకున్నదంటే తనకు భవిష్యత్తులో కూడా ఏ ఆనందమూ లేకుండా చేసుకుంటున్నదన్నమాట ! ముసలిది కాదు. ముతకది కాదు—భవిష్యత్తుపైన ఎన్ని ఆశలైనా ఉండవచ్చు ! తన జీవితాన్ని ఏం చెయ్యదలుచుకున్నదీ తెలుసుకుంటే బాగుండును.

సరస్వతి కాఫీ రెండు కప్పుల్లో తెచ్చింది. ఒకటి కనకానికిచ్చి రెండోది తాను తీసుకుని అతనికెదురుగా కూచున్నది.

“ఆ కథ....” అన్నాడు కనకం. “అది మనం పార్కులో కలుసుకోక మునుపే రాశాను. మనం మాట్లాడుకున్నాక ఇంకా కథ రాయలేదు. ఆలోచిస్తున్నాను.”

“ఓ. నా వుత్తరానికి సమాధానం చెబుతున్నారా ? నేను చెయ్యి ఊరుకోక రాశాను. పోనివ్వండి. నన్ను మీరు సీరియస్‌గా తీసుకుంటే డిజప్పాయింటవుతారు” అన్నది సరస్వతి.

“ఊరికే విషయం చెప్పాను. అందమైన హీరోయిన్ లేకుండా నేను కథ రాయలేదన్నది అబద్ధం కాదుగద ? అట్లా ఎందుకు చేస్తున్నానాని ఆలోచిస్తున్నాను. కారణం మంచిదైతే నా పద్ధతి మార్చు

● పల్లెటూరి రోడ్డుమీద ఒక చిన్నకారు ఆగివుంది. దారేపోతున్న ఒక గాడిద దానికేసి ఆశ్చర్యంగా చూసి చూసి అడిగింది : “నువ్వెవరు?” అని.

“నన్ను ఫియట్ అంటారు” అంది గర్వంగా చిన్నకారు. “నువ్వెవరు ?”

గాడిద అటూ ఇటూ చూసి మెల్లిగా “నేను గుర్రాన్ని” అంది.

కోను. మంచిది కాకపోతే తప్పక మార్చు కుంటాను. ఈవిషయం నా దృష్టికి తెచ్చి నందుకు నేను మిమ్మల్ని థాంక్ చెయ్యాలి."

"లోకంలో లేని విషయం మీరు చెయ్యటంలేదు. ఈనాటి సమాజంలో ప్రయోజకుడైన మగవాడంటే ఆర్జించగలవాడు. ప్రయోజకురాలంటే అందంగావుండే ఆడది. నే చెప్పేదీ, అందం కాకపోతే దాని స్థానంలో ఇంకో క్వాలిటీ వస్తుంది. ప్రత్యేకత లేని వాళ్ళకు కళలో స్థానం ఉండటం కష్టం. వాళ్ళలో గొప్పతనం వుండాలి లేదా వాళ్ళు ఒక గొప్పపని చెయ్యాలి. మామూలు మనుషులు ఎక్స్ట్రాలుగా కూడా పనికి రారు"

కాఫీ తాగేసి కప్పు కిందపెడుతూ కనకం "నా హీరోయిన్ లందరూ అందంగానే ఎందుకుండాలి ? వాళ్ళలో ఇంకో గొప్పతనం ఎందుకుండరాదూ ? గొప్ప ఆటగత్తో, పాటగత్తో" అంటూ ఆలోచనలో పడ్డాడు.

"మన తెలుగు కథల్లో వృత్తివిద్యలుగల ఆడవాళ్ళు హీరోయిన్ లుగా పనికి రారేమో. ఈ నిర్బంధం మగవాళ్ళకు లేదు. మీ హీరోలు చూడండి— వాళ్ళలో అందం అంతగా లేనివాళ్ళుకూడా వున్నారు .... చూశారా ? మళ్ళా వాగేస్తున్నాను నన్ను దయచేసి మీరు సీరియస్‌గా తీసుకోకండి."

"నిజం నాకు కాంప్లిమెంటరీగా ఉండాలని నాకు లేదు. నిజమైతే నాకు అనుకూలంగా ఉన్న విషయమైనా వింటాను. నే నేమనుకుని పోతానో అని నోరుకట్టేసుకోవద్దు" అన్నాడు కనకం.

లోపలినుంచి ఫైటర్ విమానాలల్లే పందెం వేసుకుని పరుగెత్తుకుంటూ పిల్లలిద్దరూ వచ్చి సరస్వతిమీద పడ్డారు. ఇద్దరి చేతులూ మూతులూ తడిగా వున్నాయి. అప్పుడే అన్నం తిన్నట్టున్నారు. సరస్వతి పమిట చెంగు చెరొక మూలా పట్టుకుని మూతులు తుడుచుకున్నారు.

ప్రపంచంలో అమ్మకన్న అందగత్తె ఉండదుట. ఈ ఇద్దరుపిల్లల్నీ అడిగితే ప్రపంచంలోకల్లా సరస్వతే అందగత్తె అంటారు కాబోలనుకున్నాడు కనకం పిల్లల చేష్టలు సూక్ష్మంగా గమనిస్తూ. వాళ్లు సరస్వతిమీదికి ఎక్కటానికి యత్నించారు. కొండలెక్కేవాళ్ళు దొరికిన రాళ్ళనూ, చెట్లనూ పట్టుకున్నట్టు ఆమె బుజాలూ, జుట్టూ తలా ఉపయోగించుకున్నారు.

సరస్వతి వాళ్ళను చెరొక దెబ్బవేసిన తరవాత కుదురుగా కూచున్నారు.

"అమ్మా, నాన్న ఊరికెళ్ళి పొయ్యేదెప్పుడు ?" అని అడిగింది ఆడపిల్ల.

"ఏమో, ఏం తొందర ?" అని సరస్వతి అడిగింది.

నాకు రైలెక్కా లనుంది," అన్నాడు కుర్రాడు.

నువు వెళ్ళనంటివే ?" అని సరస్వతి అన్నది.

"మనం రైలెక్కి ఇంకో వూరు పోదాం అంతగా అయితే," అన్నది ఆడపిల్ల.

"కాదు. అందరం కలిసి పోదాం. నువు కూడారా !" అంటూ కుర్రాడు, అప్పుడే బయలుదేరే వాడల్లే సరస్వతిని చెయ్యి పట్టుకు గుంజ నారంభించాడు.

"నీకు వెళ్ళాలనుంటే అమ్మతో నాన్నతో నువ్వెళ్ళు. నేనూ, అత్తా ఇక్కడే ఉంటాం హాయిగా !" అన్నది పిల్ల.

కొంచెంసేపు కూచుని కనకం వస్తానని సరస్వతికి చెప్పి బయలుదేరాడు.

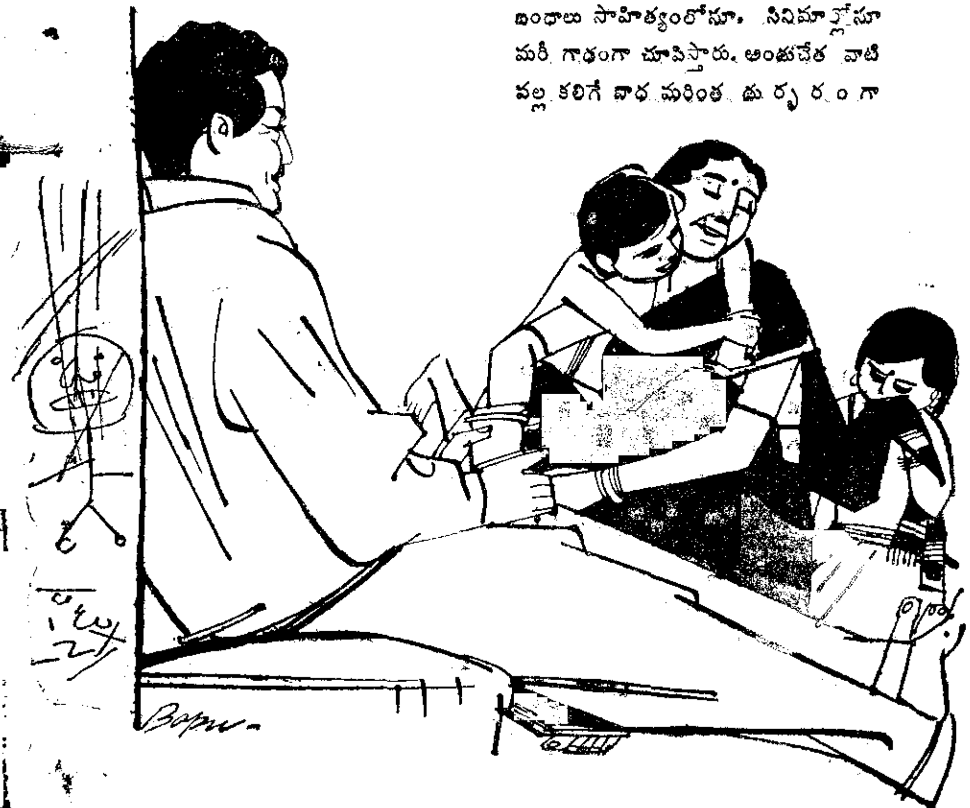

7

కనకానికి కొన్ని రకాల సన్నివేశాలు సరిపడవు. వాటిని తప్పించుకుని తిరగటం అలవాటు చేసుకున్నాడు. పెళ్ళిళ్ళ అప్పగింతలు చిన్నతనంలోనే అతనికి భయంకర మనిపించింది. వేదాంతులు చెప్పినట్టు అన్ని బంధాలూ బాధాకారమైనవే. కాని ఆ బంధాల్లోనే మానవులకు తృప్తి, ఆనందమూ ఉండటంచేత మనుషులు వాటిని తెంచుకోరు. తల్లీ-బిడ్డలూ, భార్యా-భర్తా, ఈ బంధాలు సాహిత్యంలోనూ, సినిమాల్లోనూ మరీ గాఢంగా చూపిస్తారు. అందుచేత వాటివల్ల కలిగే బాధ మరింత దుర్భరంగా ఉంటుంది. జీవితంలో ఈ బంధాలు మిశ్రమంగా వుంటాయి. కూతురి అప్పగింతలకు బావురుమని ఏడిచే తల్లి కూతురిని అస్తమానమూ ముద్దు చెయ్యలేదనీ, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు, ఎందుకో అందుకు పెట్టవలసిన శాపనార్థాలుపెట్టి వుంటుందనీ మనం

ఊహించవచ్చు. అట్లాగే భర్త పోతే ఏడిచే భార్య భర్తే లోకంగా జీవించలేదని అనుకోవచ్చు. అయినాకూడా ఈ బాధలు దుర్భరమైనవి. ఇటువంటి బాధలు ఎరగకుండా దాటిపోయే వాళ్ళే నిజమైన అదృష్టవంతులని అతనికి గట్టి నమ్మకం.

అటువంటప్పుడు అతను, సూర్యనారాయణ భార్యాబిడ్డలతో రైలెక్కుతుంటే సాగనంపటానికి వెళ్ళకుండా ఉండవలసింది. సూర్యనారాయణ కూతురు అంత ఏడుపు ఏడుస్తుందని అతనికి ముందుగా ఏం తెలుసు! ఆ పిల్ల సరస్వతిని వెనకవేసుకుని వెళ్ళనంటే వెళ్ళనన్నది.

"శలవు లివ్వగానే నేనూ వస్తానే, పిచ్చిదానా? ముందుగా వెళ్ళి నువు ఆ వూరంతా చూడు. నేను వచ్చాక నాక్కూడా చూపిద్దువుగాని!" అని సరస్వతి ఆ పిల్లను సమదాయించ యత్నించింది.

"నువు అబద్ధం ఆడుతున్నావు! నువు రావు!" అన్నదాపిల్ల.

ఆ పిల్ల పట్టుదల సరస్వతిని ఎంత బాధిస్తున్నదీ కనకానికి అర్థమయింది. సరస్వతి తన వికారాలను పైకి ఏ మాత్రమూ కనబరిచే మనిషి కాదుకూడాను. "రైలు త్వరగా బయలుదేర గూడదా?" అనుకున్నాడు కనకం—సరస్వతి కోసం.

చివరకు రైలు వెళ్ళిపోయింది. సూర్యనారాయణ పిల్లలిద్దరూ కిటికీదగ్గిర కూచుని సరస్వతికేసి చాలా సేపు చేతులూపారు. సరస్వతి చేతిలో రుమాలు ఎత్తిపట్టుకుని ఊపింది. చిట్టచివరకు సరస్వతీ, తానూ వెనక్కుతిరిగి నప్పుడు కనకానికి కొత్త పెద్ద ధర్మ సందేహం పట్టుకున్నది. ఈ ఆపేక్షలు అనివార్యమా? ఆ పిల్ల సరస్వతిని వాటేసుకుని ఏడ్చినప్పుడు, తన నరాలన్నీ బిగదీసుకుపోయి ఉన్నప్పు డతనికి ఈ తాత్విక దృష్టి కలగలేదు. ఆపేక్షలూ, బాధలూకూడా అనివార్యాలే అనిపించాయి. వాటిని అనుభవించక తప్పేది లేదనిపించింది. ఇప్పు డతని వెంట తల వంచుకుని నడుస్తున్న సరస్వతి మొహాన్ని పక్కగా చూసి అతను, "పిల్లల్ని తెగమాలిమిచేసి తాను బాధపడి వాళ్ళను బాధ పెట్టింది. ప్రేమలో క్రౌర్యం ఉంది........కాని ఈ మనిషి క్రూరమైనదంటే ఎవరూ నమ్మరు!" అనుకున్నాడు.

కనకానికి ఇంకొక వైపరీత్యం స్ఫురించింది—ప్రేమలో విశ్వాసం ఉన్నవాడతను, లేని మనిషి సరస్వతి. తమ పాత్రలు ఎప్పుడు మార్పు చెందినట్లు? నిజానికి తాను ప్రేమ అనుకున్నది స్త్రీ పురుష ప్రణయ ప్రేమ. సరస్వతికి అందులో నమ్మకంలేదు. కాని ఆమెకు ఇతర ప్రేమలలో నమ్మకం ఉన్నట్టున్నది. తాను వాటినుంచి ఏనాడో విముక్తి పొందాడు. తానైతే సరస్వతి ఉన్న పరిస్థితిలో ఒక్కక్షణం కూడా సూర్యనారాయణ ఇంట ఉండడు.

"ఇప్పుడెక్కడికి? ఇంటికేనా?" అని అడిగాడు కనకం.

"ఎక్కడికి వెళ్ళినా ఫరవాలేదు ఇంకా రెండు రోజుల వ్యవధి ఉంది ఇల్లు ఖాళీ చెయ్యటానికి. వై డబ్ల్యూ సీ ఏ కు పోదామా అనుకుంటున్నాను."

"ఇంటికి వెళ్ళితే మాత్రం ఏముంది? బావురుమంటుంది. మా ఇంటికి రాగూడదూ నేను మీ యింటి కెన్నిసార్లొచ్చాను. మీరు మా యింటికి రాలేదు.

"పోదాం పదండి."

ఇద్దరూ సెంట్రల్ నుంచి టాక్సీలో బయలుదేరారు.

"ఆ పిల్లల్ని అంతగా ముద్దు చెయ్యకుండా ఉండవలసిందేమో?" అన్నాడు కనకం.

"పిల్లలకి ఆహారం ఎంత అవసరమో ఆపేక్షలంత అవసరం. మా వదినెకు చేతకాదు. మా అన్నయ్యకి బిడియం. మరీ గోపాలుగాణ్ణి ఇద్దరూ వదిలేసి ఊరుకున్నారు. మా వదినెకు పిల్లల ఉచ్చాం దొడ్డి అంటేనే పడదు. ఎక్కడి కన్నా బయలుదేరేటప్పుడు పిల్లల నెత్తుకుంటే చీరె నలుగుతుందని గునిసేది. మా అన్నయ్య ఎప్పుడన్నా పిల్లల్ని దగ్గిరకి తీస్తే, వాళ్ళను దిక్కుమాలిన అలవాట్లన్నీ నేర్పి పాడు చెయ్యొద్దనేది. అది నా మీద విసురు!" అన్నది సరస్వతి.

"మా భవానీ ప్రసాదు పిల్లలు నాదగ్గిరకి ఎప్పుడూరారు, వాళ్ళ ఎవరి ఆపేక్షతో బతుకుతున్నారో తెలీదు," అన్నాడు కనకం.

భవానీ ప్రసాదు భార్య మందాకినీదేవి సరస్వతికిఆప్యాయంగా స్వాగత మిచ్చింది ఫ్రిజిడేర్‌లోనుంచి రాస్ప్‌బెరీ జూస్ సీసా తీసి డ్రింకు తయారు చేసింది, బిస్కట్లు ప్లేట్లలో అమర్చింది. "సురేష్," 'కుమార్' అని పిలవగానే ఇద్దరు పిల్లలు, ఏడేళ్ళ వాడూ, అయిదేళ్ళవాడూ పైనుంచి దిగివచ్చారు. కుమార్ కనకంకేసి చూసి ఒక పక్కన చిరునవ్వు నవ్వాడు.

కనకం మందాకినీ దేవికి సరస్వతి పరిస్థితిని సంగ్రహంగా చెప్పాడు.

"ఇంట్లో పిల్లలు లేకపోతే తోచదు. నాకలాగే వుంటుంది" అన్నదావిడ. కాని అది లాంఛనంగా అంటున్న మాటల్లానే ధ్వనించింది.

సరస్వతి వేరే చోటు చూసుకోవటం గురించి ఆవిడ, "వచ్చే తేదీన మేం బొంబాయి పోతున్నాం; రెండు నెల్ల దాకా రాం. మీ కభ్యంతరం లేకపోతే మీరిక్కడే ఉండొచ్చు. పనిమనుషు లిద్దరూ ఉంటారు. ఏమీ ఇబ్బందీ వుండదు" అన్నది.

"ఎందుకులెండి? నేను ఈ నెలాఖరు లోపుగానే ఖాళీచెయ్యాలి. మధ్యలో పది రోజులు ఎక్కడుంటానూ?" అన్నది సరస్వతి.

మందాకినీదేవి నవ్వి "ఇల్లు పెద్దదేలెండి. మేముండగానే మీరుండవచ్చు. కనకం గారుంటున్నారు కారా? ఈ పక్క గదు లాయనవీ. ఆయన ఎప్పుడొచ్చేదీ, ఎప్పుడు పోయ్యేదీ కూడా మాకు తెలీదు. అలాగే మీక్కూడా ఎవరితోనూ సంబంధంలేకుండా రెండుగదులు ఏర్పాటు చెయ్యగలం. నా

● ఉద్యోగంకోసం వచ్చినవాడితో మేనేజరు :—"మా ఆఫీసులో మీరు చెయ్యగల పనులేవీ లేవండీ."
"అయితే నాకు మరీ మంచిది, ఉద్యోగమిప్పించండి"

ఊహించవచ్చు. అట్లాగే భర్త పోతే ఏడిచే భార్య భర్తే లోకంగా జీవించలేదని అనుకోవచ్చు. అయినాకూడా ఈ బాధలు దుర్భరమైనవి. ఇటువంటి బాధలు ఎరగకుండా దాటిపోయే వాళ్ళే నిజమైన అదృష్టవంతులని అతనికి గట్టి నమ్మకం.

అటువంటప్పుడు అతను, సూర్యనారాయణ భార్యాబిడ్డలతో రైలెక్కుతుంటే సాగనంపటానికి వెళ్ళకుండా ఉండవలసింది. సూర్యనారాయణ కూతురు అంత ఏడుపు ఏడుస్తుందని అతనికి ముందుగా ఏం తెలుసు! ఆ పిల్ల సరస్వతిని వెనకవేసుకుని వెళ్ళనంటే వెళ్ళనన్నది.

"శలవు లివ్వగానే నేనూ వస్తానే. పిచ్చిదానా? ముందుగా వెళ్ళి నువు ఆ వూరంతా చూడు. నేను వచ్చాక నాకూ్కడా చూపిద్దువుగాని!" అని సరస్వతి ఆ పిల్లను సమదాయించ యత్నించింది.

"నువు అబద్ధం ఆడుతున్నావు! నువు రావు!" అన్నదాపిల్ల.

ఆ పిల్ల పట్టుదల సరస్వతిని ఎంత బాధిస్తున్నదీ కనకానికి అర్థమయింది. సరస్వతి తన వికారాలను పైకి ఏ మాత్రమూ కనబరిచే మనిషి కాదుకూడానూ. "రైలు త్వరగా బయలుదేర గూడదా?" అనుకున్నాడు కనకం—సరస్వతి కోసం.

చివరకు రైలు వెళ్ళిపోయింది. సూర్యనారాయణ పిల్ల లిద్దరూ కిటికీదగ్గిర కూచుని సరస్వతికేసి చాలా సేపు చేతులూపారు. సరస్వతి చేతిలో రుమాలు ఎత్తిపట్టుకుని ఊపింది. చిట్ట చివరకు సరస్వతి. తానూ వెనక్కు తిరిగి నప్పుడు కనకానికి కొక పెద్ద ధర్మ సందేహం పట్టుకున్నది. ఈ ఆపేక్షలు అనివార్యమా? ఆ పిల్ల సరస్వతిని వాటేసుకుని ఏడ్చినప్పుడు, తన నరాలన్నీ బిగదీసుకుపోయి ఉన్నప్పు డతనికి ఈ తాత్విక దృష్టి కలగలేదు. ఆపేక్షలూ, బాధలూకూడా అనివార్యాలే అనిపించాయి. వాటిని అనుభవించక తప్పేది లేదనిపించింది. ఇప్పు డతని వెంట తల వంచుకుని నడుస్తున్న సరస్వతి మొహాన్ని పక్కగా చూసి అతను, "పిల్లల్ని తెగమాలిమిచేసి తాను బాధపడి వాళ్ళను బాధ పెట్టింది. ప్రేమలో క్రౌర్యం ఉంది.........కాని ఈ మనిషి క్రూరమైనదంటే ఎవరూ నమ్మరు!" అనుకున్నాడు.

కనకానికి ఇంకొక వైపరీత్యం స్ఫురించింది—ప్రేమలో విశ్వాసం ఉన్నవాడతను, లేని మనిషి సరస్వతి. తమ పాత్రలు ఎప్పుడు మార్పు చెందినట్లు? నిజానికి తాను ప్రేమ అనుకున్నది స్త్రీ పురుష ప్రణయ ప్రేమ. సరస్వతికి అందులో నమ్మకంలేదు. కాని ఆమెకు ఇతర ప్రేమలలో నమ్మకం ఉన్నట్టున్నది. తాను వాటినుంచి ఏనాడో విముక్తి పొందాడు. తానైతే సరస్వతి ఉన్న పరిస్థితిలో ఒక్కక్షణం కూడా సూర్యనారాయణ ఇంట ఉండడు.

● ఉద్యోగంకోసం వచ్చినవాడితో మేనేజరు :—" మా ఆఫీసులో మీరు చెయ్యగల పనులేవీ లేవండీ."
"అయితే నాకు మరీ మంచిది, ఉద్యోగమిప్పించండి"

"ఇప్పుడెక్కడికి? ఇంటికేనా?" అని అడిగాడు కనకం.

"ఎక్కడికి వెళ్ళినా ఫరవాలేదు ఇంకా రెండు రోజుల వ్యవధి ఉంది ఇల్లు ఖాళీ చెయ్యటానికి. వై డబ్ల్యూ సీ ఏ కు పోదామా అనుకుంటున్నాను."

"ఇంటికి వెళ్ళితే మాత్రం ఏముంది? బావురుమంటుంది. మా ఇంటికి రాగూడదూ నేను మీ యింటి కిన్నిసార్లొచ్చాను. మీరు మా యింటికి రాలేదు.

"పోదాం పదండి."

ఇద్దరూ సెంట్రల్ నుంచి టాక్సీలో బయలుదేరారు.

"ఆ పిల్లల్ని అంతగా ముద్దు చెయ్యకుండా ఉండవలసిందేమో?" అన్నాడు కనకం.

"పిల్లలకి ఆహారం ఎంత అవసరమో ఆపేక్షలంత అవసరం. మా వదినెకు చేతకాదు. మా అన్నయ్యకి బిడియం. మరీ గోపాలుగాణ్ణి ఇద్దరూ వదిలేసి ఊరుకున్నారు. మా వదినెకు పిల్లల ఉచ్చా, దొడ్డి అంటేనే పడదు. ఎక్కడి కన్నా బయలుదేరేటప్పుడు పిల్లల నెత్తుకుంటే చీరె నలుగుతుందని గునిసేది. మా అన్నయ్య ఎప్పుడన్నా పిల్లల్ని దగ్గిరకి తీస్తే, వాళ్ళను దిక్కుమాలిన అలవాట్లన్నీ నేర్పి పాడు చెయ్యొద్దనేది. అది నా మీద విసురు!" అన్నది సరస్వతి.

"మా భవానీ ప్రసాదు పిల్లలు నాదగ్గిరకి ఎప్పుడూరారు, వాళ్ళ ఎవరి ఆపేక్షతో బతుకుతున్నారో తెలీదు," అన్నాడు కనకం.

భవానీ ప్రసాదు భార్య మందాకినీదేవి సరస్వతికిఆప్యాయంగా స్వాగత మిచ్చింది ఫ్రిజిడేర్‌లోనుంచి రాస్ప్‌బెరీ జూస్ సీసా తీసి డ్రింకు తయారు చేసింది. బిస్కట్లు ప్లేట్లలో అమర్చింది. "సురేష్," 'కుమార్' అని పిలవగానే ఇద్దరు పిల్లలు, ఏడేళ్ళ వాడూ, అయిదేళ్ళవాడూ పైనుంచి దిగి వచ్చారు. కుమార్ కనకంకేసి చూసి ఒక పక్కన చిరునవ్వు నవ్వాడు.

కనకం మందాకినీ దేవికి సరస్వతి పరిస్థితిని సంగ్రహంగా చెప్పాడు.

"ఇంట్లో పిల్లలు లేకపోతే తోచదు. నాకలాగే వుంటుంది" అన్నదావిడ. కాని అది లాంఛనంగా అంటున్న మాటల్లేనే ధ్వనించింది.

సరస్వతి వేరే చోటు చూసుకోవటం గురించి ఆవిడ, "వచ్చే తేదీన మేం బొంబాయి పోతున్నాం; రెండు నెల్ల దాకా రాం. మీ కభ్యంతరం లేకపోతే మీరిక్కడే ఉండొచ్చు. పనిమనుషు లిద్దరూ ఉంటారు. ఏమీ ఇబ్బందీ వుండదు" అన్నది.

"ఎందుకులెండి? నేను ఈ నెలాఖరు లోపుగానే ఖాళీచెయ్యాలి. మధ్యలో పది రోజులు ఎక్కడుంటానూ?" అన్నది సరస్వతి.

మందాకినీదేవి నవ్వి "ఇల్లు పెద్దదేలెండి. మేముండగానే మీరుండవచ్చు. కనకం గారుంటున్నారు కాదా? ఈ పక్క గదులాయనవే. ఆయన ఎప్పుడొచ్చేదీ, ఎప్పుడు పోయ్యేదీ కూడా మాకు తెలీదు. అలాగే మీకూ్కడా ఎవరితోనూ సంబంధంలేకుండా రెండుగదులు ఏర్పాటు చెయ్యగలం. నా

పెళ్ళి అయేనాటికి ఈ ఇంటో చిన్నా పెద్దా కలిసి పదిహేనుమంది ఉండేవాళ్ళు. అప్పుడిల్లు కళ కళ లాడేది. ఇప్పుడంటే బిక్కు బిక్కు మంటున్నదిగాని" అన్నది.

సరస్వతి తనకేసి చూస్తుందేమో, సరేననమని సంజ్ఞ చేద్దామనుకున్నాడు కనకం. కాని సరస్వతి నేలకేసీ, మందాకినికేసీ మాత్రమే చూస్తున్నది. మందాకిని అదొక రకం మనిషి. సరస్వతి తమఇంటికి రాకపోయినా బాధపడదుగాని, వస్తానని అనకపోతే బాధపడుతోంది. వాళ్ళవన్నీ అవో తరహా మర్యాదలు. ఆవిడ సరస్వతికి చేసే మర్యాదలన్నీ పరోక్షంగా కనకానికే — అతనిమీద తమకుగల మమత్వాన్ని సరస్వతికి తెలియబరచటానికే. సరస్వతిని తమ ఇంటికివచ్చి వుండమనటం కూడా అటువంటిదే. "మీఇద్దరూ స్నేహితులు గదా ? ఒకేచోట వుండటం మీకు బాగుండేపక్షంలో ఆ అవకాశం నే నిస్తాను" అని మందాకిని మాటల అంతరార్థం. సరస్వతి కూడా తమ అంతరంగికులలో చేరాక ఆమెవెంట వచ్చే వారికి ఇలాటి సత్కారాలే జరుగుతాయి. వాళ్ళ ప్రపంచం శీఘ్రంగా విస్తరిస్తుంది.

"థాంక్స్. చూద్దాంలెండి. ఇవాళ నేనా విషయం ఆలోచించే స్థితిలో లేను" అన్నది సరస్వతి.

"నాకుతెలుసు. మీరు పిల్లల్ని మిస్ చేస్తున్నారు. నేనైనా అంతే" అన్నది మందాకిని.

8

"ఇదా మీగది ?" అన్నది సరస్వతి కనకం ఉండేగదిని కలయజూస్తూ "పెద్దదే. బాగానే అరేంజి చేసుకున్నారు"

"ఆ తలుపు వెనకే బాత్‌రూం. ఈ తలుపువెనక చిన్న వరండా ఉంది"

సరస్వతి పుస్తకాల రాక్ దగ్గిరికివెళ్ళి అతను చదివే పుస్తకాలేవో పరీక్షించింది. వాటిలో ఒకటీ ఆమె చదవలేదు. సరికొత్త రచయితలవై ఉండాలి. ఖరీదైనవి కూడాను. ఒకటి రెండిటి అట్టలు తెరిచి చూస్తే వాటి మీద కనకం పేరు లేదు. ఇంకెవరెవరి పేర్లో ఉన్నాయి.

"అవన్నీ స్నేహితులిచ్చినవే. నేనై పుస్తకాలు సామాన్యంగా కొనను"

"తెలుగు పుస్తకాలేమీ ఉన్నట్టు లేదే ?"

"ఇంటర్నేషనలిజం నుంచి నేషనలిజంకు రావటం వెనకడుగేమో !" సరస్వతి చివ్వింది. ఆమె కళ్ళు బల్లమీదవున్న కాగితాల బొత్తిమీద పడాయి. "కొత్త కథ ఏదో రాస్తున్నట్టున్నారే. చూడవచ్చా ?"

"పూర్తి కాలేదు. పూర్తికాగానే ముందు మీరే చూడాలి. ఇది మన ఛాలెంజి కథ."

● మంగలిషాపు యజమాని కొత్తగా పనిలో చేరిన వాడితో :

"అడుగో ఎవడో గడ్డానికొస్తున్నాడు."

"ఆయనతో మొదలెడతాను పని"

"జాగర్త ! చెయ్యి కోసుకునేవు"

సరస్వతి కాగితాల బొత్తి తీసి మొదటి పేజీకోసం వెతికి "'ఆమె అనాకారిది.' ఓ అనాకారి హీరోయిన్ కథా ! తప్పక చదువుతాను. ఇంకా రాయవలిసింది చాలాఉందా ?" అని అడిగింది.

"లేదు. కొంచెమే. ముగింపు కోసం ఆలోచిస్తున్నాను.

"అయితే చదివేస్తాను ?" అన్నది సరస్వతి.

"చదవండి. చదివి ముగింపు చెబితే చాలా సంతోషిస్తాను. అప్పుడిది మీరు కోరిన కథేకాక మీకునచ్చిన కథకూడా అవుతుంది."

సరస్వతి చదవటం ఆరంభించిన క్షణం నుంచీ కనకం రిజల్ట్స్ కోసం ఎదురుచూసే విద్యార్థిలాగా అయిపోయాడు. ఆమె మొహాన కలిగే ప్రతి సున్నితమైన మార్పూ అతని తలలో మీటరు ఆడిస్తున్నది. ఒకసారి ఆమె మొహం చిట్లించేది. ఇంకోసారి చిరునవ్వు నవ్వబోతున్నట్టు కనబడేది.

కథలో పెద్ద విశేషమేమీలేదు. ఇద్దరు స్నేహితురాళ్ళు విప్రనారాయణ సినిమా చూసి వచ్చి. దేవదేవి నిజంగా అందగత్తె కావాలా అని చర్చించుకుంటారు. ఒంటరిగా దొరికిన మగవాణ్ణి ఎంత అనాకారి ఆడదైనా చెడగొట్టవచ్చునంటుంది ఒకతె. ఆ తరవాత ఆ పిల్లా, అందగాడైనా హీరో ఒకచోట ఏకాంతంగా తటస్థ పడతారు. వాళ్ళిద్దరూ నిర్జనమైనచోట ఏకాంతంగా చేరగలందులకు కనకం ఒక రైలు ప్రమాదమూ, ఒక ఉప్పెనా సృష్టించాడు. ఆ అనాకారిదాన్ని వారం రోజులపాటు "రెసిస్ట్" చేసిన హీరో ఒకరాత్రి రెసిస్ట్ చెయ్యలేకపోతాడు. అతను హీరోయిన్‌ని ఆలింగనం చేసుకుని. "ఏమిటో అనుకున్నాను. నీలో ఎంత ఆకర్షణ ఉందీ !" అంటాడు. అక్కడ కథ ఆగిపోయింది.

చివరి వాక్యం చదివి సరస్వతి కనకంకేసి ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది.

"చదవటం పూర్తి అయిందా ?" అన్నాడతను.

"అయింది. మీ హీరోయిన్ — ఆఫ్టరాల్ — ఆకర్షణ గలదిగానే కనిపిస్తుంది ?" అన్నది.

"లేదే ?"

"మీ హీరో అలా అంటాడేం ?"

"అతను చెప్పేది అందంగురించే అని ఎందుకనుకోవాలి ?" అన్నాడు కనకం.

సరస్వతి మాట్లాడలేదు. మాట్లాడే పక్షంలో ఆమె "ఇంకే ఆకర్షణ ?" అని అడగాలి. అడిగితే బహుశా కనకం చెప్పలేడు. అందుకే ఆమె అడగలేదు.

"ఇంతకీ కథ ఎట్లా ముగిస్తే బాగుంటుందంటారు ?" అన్నాడు కనకం.

"మీ హీరోయిన్ పుస్తకాలు చదువుకున్నదైతే 'ఇది ప్రేమేనా ? నన్ను పెళ్ళాడే ఉద్దేశం మీకున్నదా ?' అంటుంది. తన సుఖమే కోరుకున్నదైతే, మీ సుఖం కోసం ప్రాణాలైనా అర్పిస్తాను. అంటుంది. పెడసరం మనిషైతే 'మీరింకా పెద్దమనిషి అనుకున్నాను. మీరూ అందరు మొగాళ్ళంటి వారేనే !' అంటుంది. వెకిలిదైతే, 'ఇదెప్పట్నుంచీ ?' అంటుంది—"

కనకం సరస్వతికేసి కళ్ళు పెద్దవిచేసి

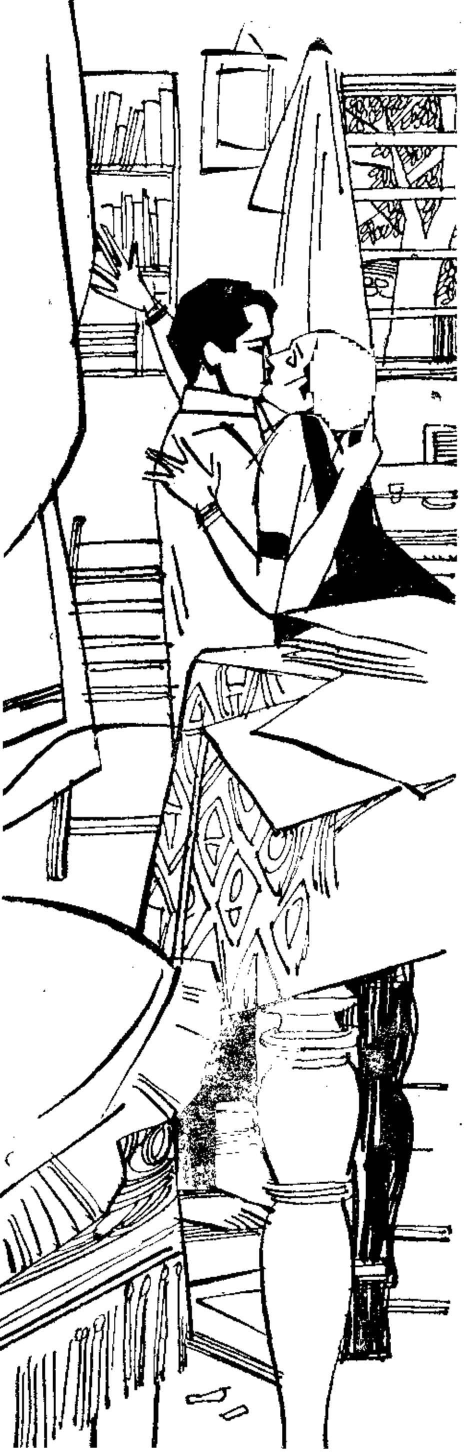

చూశాడు. సరస్వతికి ఇంత లోకానుభవం ఎట్లా వచ్చింది ? ఈమె ఎటువంటి మనిషి?

సరస్వతి అతన్ని చూసి విరగబడి నవ్వుతూ "ఎందు కాశ్చర్యపడతారు? మొదటివి పుస్తకాలలో చదివినవీ, చివరవి నా చెవులారా గోడవతలి నుంచి విన్నవీనూ" అన్నది.

"నా కథ మీకు నచ్చలేదన్నమాట ?"

"నా మాటకేమిటి ? మీకు నచ్చిందా?"

"లేదు. నాకు అసహ్యం వేసింది. పళ్ళు బిగువున రానుకుంటూ వచ్చాను"

"పూర్తి చెయ్యండి. ఇటువంటి కథలు నచ్చేవాళ్ళున్నారు. ఎటువంటి కథలైనా నచ్చేవాళ్ళున్నారు. చచ్చు కథ అనేది లేదు" అన్నది సరస్వతి.

కనకానికి ఒళ్ళంతా కారం రాచినట్టయింది. అతను పాపం ! తనకీర్తిని తెగ మోసుకు తిరిగేవాడు కాడు. తెలుగు దేశంలో తన కన్న బాగారాసే వాళ్లెందరున్నారో, తన కన్న తక్కువగా రాసేవాళ్ళెందరున్నారో అంచనాలు కట్టటం అతనికి అలవాటు లేదు. సాధారణంగా తెలుగు కథలు చదివేవాడు కాడు—వాటి ప్రభావం తనపైన పడుతుందేమోనని భయం.

అయినా అతను కొంత ఆత్మ సంతృప్తితో ఉంటూ వచ్చాడు. సరస్వతి అడుగడుగునా అతన్ని నిరుత్సాహ పరుస్తూనే వచ్చింది. తనమీద ఆమె కెందుకు పగ ? తన కథల్ని. శస్త్ర చికిత్స చేసేటప్పుడు తప్ప మిగతా సమయాలలో ఈ పగ చూపదేం ?

క్షణాలమీద అతని బుర్ర సుడిగుండంలా అయిపోయింది. అతను తనకే ఆశ్చర్యం కలిగేటట్టుగా సరస్వతిని చప్పున దగ్గిరికి లాక్కొని ముద్దుపెట్టుకున్నాడు.

సరస్వతి తూలినమనిషి తూకం నిలబెట్టుకోవటానికి తన్నుకున్నట్టు తన్నుకుని అతని చేతులను తోసేసి వినబడీ వినబడకుండా "థాంక్స్ !" అని బయటికి వెళ్ళిపోయింది.

తన హీరోయిన్‌ను వెటకారం చేసిన సరస్వతి అదే పరిస్థితులలో ఏం చేస్తుందో తెలుసుకోవటం కనకం ఉద్దేశం అయితే ఆ ఉద్దేశం సఫలమయింది....తన హీరోయిన్ శారదకాక సరస్వతి అయితే-రెంటికీ ఒకటే అర్థం. హీరోతో "థాంక్స్!" అంటుందన్న మాట !

కనకం బల్ల దగ్గిరికి వెళ్ళి తన కథ కాగితాలన్నీ తెరిచి, వణుకుతున్న చేత్తో, వంకర టింకర అక్షరాలతో, "థాంక్స్!" అన్నది శారద అని రాసి కింద డాష్ గీసేశాడు.

9

"నన్నడిగితే కనకశ్రీ రాసిన కథలన్నిటిలోకీ బెస్ట్! లవాన్ సోమర్సెట్ మామ్ రాయదగిన కథ. చివర ఆట్విస్టు! రిమార్కబుల్ !"

"కథ బాగానే ఉందిగాని. ఎక్కడో చదివినట్టుందోయ్ ?"

"పోనీస్తూ—బూర్జువా స్టఫ్ ! జీవితాన్ని వొదిలేసి ఎక్కడికో పలాయనం చేసే కథలంటే నాకు చెడ్డమంట."

"నాన్సెన్స్ ! నువ్వు ఎక్కడికి పలాయనం చేసినా జీవితం నిన్ను వదలదనేది ఆ కథ నిరూపిస్తుంది. అది సింబాలికల్ స్టోరీ ! ఆనాకార్షి మనిషి జీవితం. దానిమీద ఎంత రోత ఉన్నా జీవితేచ్ఛ నిన్ను దానికేసి లాగుతుంది. ఆశ్రమనుంచి తప్పించుకోలేవు. ఇది మాస్టర్ పీస్. నువ్వు లక్ష చెప్పు."

ఆ హైదరాబాదు హోటల్లోకి అంతకు మునుపే వచ్చిన కనకం పక్క టేబిల్ దగ్గిరఉన్న కుర్రాళ్లు తన సరికొత్త కథ గురించి చర్చించటం విని కంగారు పడ్డాడు. మనుషులు కథలను గురించి ఆలోచిస్తారని అతనికి తెలుసు. వాళ్ళ చర్చలు కథకులు వినే అవకాశం ఉంటుందని అతను కలలో కూడా అనుకోలేదు. ఈనీసం అతని కెన్నడూ అనుభవం కాలేదు. తాను ఫలానా అని ఆ మాట్లాడే వాళ్ళకి తెలీదు. తెలిస్తే తనను విమర్శించే వాళ్ళు, సమర్థించే వాళ్ళు కూడా కాస్త జోరు తగ్గించి ఉందురేమో.

భవానీ ప్రసాదు పక్కబల్లవద్ద జరిగే సంభాషణ విన్నట్టులేదు. విన్నా అతనికి అర్థంకాలేదో. ఈ హైదరాబాదు ప్రయాణం కేవలమూ కనకం కోసమే భవాని పెట్టాడు. కనకానికి పట్నంలో ఉండటం అసంభవమయింది. తాను సరస్వతిపట్ల చాలా తేలిక మనిషిలాగా ప్రవర్తించాడు. అతని అసలు స్వరూపం ఇంకెవరికీ తెలియకపోయినా

దాగుడు మూతలు

రావణుడు, కుంభకర్ణుడు, ఖరుడు, దూషణుడు, విద్యుజ్జిహ్వుడు వాళ్ళ చిన్నతనంలో ఒకసారి విభీషణుడితో దాగుడుమూతలాడుతున్నారు. విభీషణుడికి వాళ్ళకోసం వెతికి, వెతికి విసుగు పుట్టింది. చివరికి "దాగుడుమూతలంటే ఎక్కడన్నా దాక్కోవాలిగాని, ఇలా నిజంగా మాయమైపోతే నే నసలు ఆడను" అన్నాడు.

సరస్వతికి తెలుసు. ఎట్లా ఆమె మొహం చూడటం ?

కనకం పశ్చాత్తాపం వెంటనే ప్రారంభం కాలేదు. ఆ దిక్కుమాలిన కథను పత్రికకు పంపిన తరవాత ఆరంభమయింది. తన భార్యా పిల్లలూ ప్లేనులో బొంబాయి వచ్చే ఏర్పాటు చేసి భవానీప్రసాదు కనకంతో కారులో హైదరాబాదు వచ్చాడు. తీరా వచ్చినాక భవానీప్రసాదుకు హైదరాబాదులో ఏవో పని తగలనే తగిలింది. వాళ్ళు వారం రోజుల నుంచీ హైదరాబాదులోనే ఉన్నారు.

మానవజన్మ అన్నాక అందరూ ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఏదో ఒక సిగ్గుపడే పని చేస్తారు. కనకం జీవితంలోనే డజను సంఘటనలున్నాయి — జ్ఞాపకం రాగానే తనమీద తనకే అసహ్యం వేసే పనులు. సరస్వతిని మొదటి రోజునే పలకరించినప్పుడు తాను అతితెలివిగా అన్నమాట వాటిలో ఒకటి. అటువంటి సంఘటనలను మనసు మరిచిపోవటానికి ప్రయత్నిస్తుంది. ఆ ప్రయత్నంలో ఆ సంఘటనతోబాటు దానికి సంబంధించిన మనుషులను కూడా మరవ యత్నిస్తుంది. అయితే కనకానికి సరస్వతి మరుపురాలేదు.

ఘోరమేమిటంటే తాను ఆమెను ముద్దుపెట్టుకోవడం మరవరాని అనుభవం అయి కూర్చుంది. దానికి కారణం చచ్చినా తెలియడం లేదు. సుందరితో అనుభవం జ్ఞాపకం రాదేం ? ఇటువంటి వాటికి కారణాలు వెతకటం వృథా. మనిషి స్వభావపు లోతుల్లోకి పోతే హేతువాదం పని చెయ్యదు.

క్షమాపణ చెబుతూ సరస్వతికి ఒక ఉత్తరం రాద్దామని కనకం పది సార్లయినా ప్రారంభించాడు, కాని ఒక్కసారీ ఉత్తరం పూర్తి చెయ్యలేదు. ఒకసారి, "నా మనసులో ఎక్కడో నీ మీద ప్రేమ ఉన్నదనుకుంటాను. ఈ మాట నీవు విశ్వసించాలనికాదు. నేనే పూర్తిగా నమ్మలేనిమాట. నిన్ను నమ్మమని ఎలా అడగను" అని కూడా రాశాడు. ఇంకో ఉత్తరంలో, "మీ సూర్యనారాయణ గారి ఇంటి ఎడ్రసు తెలిస్తే వెళ్ళి చూసి వస్తాను ఆయన హైదరాబాదులో ఎక్కడ ఉన్నదీ నాకు తెలియదు." అని రాశాడు.

కాని ఒక్క ఉత్తరమూ పూర్తి కాలేదు పోస్టు అసలే కాలేదు....

ఇప్పుడీ హోటల్లో కూచుని తన కథ గురించి కుర్రాళ్ళు మాట్లాడుకునే మాటలు వింటుంటే సరస్వతి చేసిన ఎద్దేవా జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఇటువంటి కథలు నచ్చేవాళ్ళుంటారని సరస్వతి అన్నది. తాను ఆ కథ అసహ్యంగా ఉందని సరస్వతి దగ్గిర ఒప్పుకున్నాడు. కాని దాన్ని ఎవరో తెగమెచ్చుకుంటుంటే కనకానికి సంతోషమే కలిగింది. ఇంకెవరో విమర్శిస్తూ అన్నమాటలు చెవిని పెట్ట బుద్ధికాలేదు.

హోటల్లో పనిముగించుకుని కనకమూ, భవానీప్రసాదూ కారులో బయలుదేరి రెండు ఫర్లాంగులు వెళ్ళారో లేదో కనకం, "కారాపు ! కారాపు !" అని కేకపెట్టాడు. వాళ్ళకారు ఒక సైకిల్ రిక్షాని దాటివచ్చింది. ఆ రిక్షాలో సూర్యనారాయణ ఉన్నాడు.

కనకం ఆగిన కారులోంచి దిగి, సమీపానికివచ్చిన సూర్యనారాయణతో, "వెదకబోయిన తీగె కాళ్ళకు తగిలింది. మీ ఎడ్రసు—" అని ఆగిపోయాడు. సూర్యనారాయణ పెద్ద ఆపదలో ఉన్నట్టుగా కనిపించాడు. మొహం పెంకులాగా వుంది. హీనస్వరంతో "మీరా ?" అని ఊరుకున్నాడు.

"ఎక్కడికైనా తొందర పనిమీద వెళుతుంటే, మా కారుంది, రండి" అన్నాడు కనకం.

సూర్యనారాయణ చప్పున దిగి రిక్షావాడికి డబ్బు లివ్వటానికి తొట్రుపడుతూ జేబులో చెయ్యిపెట్టాడు. కనకం రిక్షావాడికి చేతిలో ఒక అర్ధరూపాయపెట్టి, సూర్యనారాయణను కారులోకి ఎక్కించాడు.

"మా పిల్లకి బ్రెయిన్ ఫీవర్.... మెనింజైటిస్....హాస్పటల్‌లో నిన్ననే చేర్చాం" అన్నాడు సూర్యనారాయణ.

"హాస్పిటలుకు పోదామా ?" అన్నాడు కనకం.

"అవును. పోదాం. దగ్గిరే ఈ మలుపు తిరిగితే—"

వాళ్ళు హాస్పిటలుకు వెళ్ళిన అరగంటకు సూర్యనారాయణ కూతురు పోయింది. కనకం ఎందుకంతగా షాక్ అయినాడో భవానీప్రసాదుకూడా ఊహించలేకపోయినాడు. కనకం ఏడుపు మొహం పెట్టలేదన్నమాటేగాని అతని కళ్ళనిండా నీళ్ళు!....

"భవానీ, నేను వెంటనే పట్నం వెళ్ళాలి" అన్నాడు కనకం ఆ సాయంకాలం హోటల్లో.

"నేను ?"

"నీ యిష్టం. నువ్వు బొంబాయి వెళ్ళిపో."

"ఒక్కడివేనా ?"

"అయామ్ సారీ, భవానీ నేను బొంబాయి రాలేను. సరస్వతికి ఎవరూ లేరు"

"సరస్వతి ?

"సూర్యనారాయణ సిస్టర్‌మీద బెంగపట్టుకుందేమిటి ?"

"నీకు చెప్పలేను. చెబితే అర్థం చేసుకోలేవు. ఈ పిల్ల చావు సరస్వతికి పెద్ద షాక్. ఆమె ఏ అఘాయిత్యమన్నా చెయ్యొచ్చు."

"సరే ఇద్దరం పోదాం పద."

మరో గంటకు వాళ్ళకారు హైదరాబాదు పరిసరాలు దాటింది.

10

సరస్వతి కాలేజీలో దొరికింది. అప్పటికే ఆమెకు టెలిగ్రాం అందింది. మనిషిని చూస్తే ఏదో దయ్యం పట్టిన దానల్లే ఉంది.

"నేను హైదరాబాదు నుంచే వస్తున్నాను ఈ ఘోరం జరిగే సరికి నేనక్కడే వున్నాను." అన్నాడు కనకం.

"నా మూలంగానే అది పోయింది.... దాన్ని చంపాను." అన్నది సరస్వతి మొహానికి చేతులడ్డం పెట్టుకుని

కనకం కంగారుగా చుట్టూ చూశాడు.

"ఇక్కడెందుకు ? మా యింటికిపోదాం రండి."

హిప్నాటైజు అయిన మనిషిలాగా సరస్వతి లేచి అతని వెంట వచ్చింది ఇద్దరూ కారు వెనకసీటులో కూచున్నారు. అంతవాకా బలవంతాన ఆపుచేసి పెట్టుకున్న సరస్వతి దుఃఖం కట్టలు తెంచుకుని వస్తోంది. కనకం ఆమె చేతులు రెండూ తన కుడి చేతితో గట్టిగాపట్టుకుని ఎడమచేతి

ఆమె వీపు నిమిరాడు.

"టెరిబుల్ థింగ్ ! హారిబుల్ ! నేను హాస్పిటల్‌లోనే ఏడిచేవాణ్ని ! దుఃఖం ఆగలా !....మీ రెంతబాధ పడతారో నాకు తెలుసు. వెంటనే కారులో బయలుదేరి వచ్చేశాం. భవానీ ప్రోగ్రామంతా పాడు చేశాను....ఇటువంటి బాధలు పంచుకునే వాళ్ళుండాలి."

కనకం అతికి అతకకుండా చెప్పే మాటలు సరస్వతికి కొంత ఉపశాంతి కలిగించినట్టు కనబడ్డాయి. ఆమె చాలా ఆత్మ నిగ్రహం గలది. టెలిగ్రాం అందినాక మూడుసార్లు బాత్‌రూమ్‌లోకి వెళ్ళి ఏడిచి, మొహం కడుక్కుని వచ్చిందట. అదృష్ట వశాత్తూ క్లాసులేదు. క్లాసున్నా పిల్లలకు ఏదో పని కల్పించి తాను మెదలకుండా కూచోగలదే. ఆమెకు ఆగకుండా దుఃఖం వచ్చేసింది కనకాన్ని చూశాకనే.

వాళ్ళిద్దరినీ ఇంటిదగ్గిర దించి భవానీ ప్రసాదు కారు తీసుకుని ఎక్కడికో వెళ్ళి పోయాడు.

ఇద్దరూ కనకం గదిలో కూచున్నారు. సరస్వతి ఆ పిల్లను గురించి ఎన్నో విషయాలు జ్ఞాపకం తెచ్చుకుని చాలా సార్లు ఏడ్చింది. కనకం ఆమెను అంతగా ఓదార్చటానికి యత్నించలేదు. ఏడవటం తప్ప సరస్వతికి మరో బాధా నివారణోపాయం లేదు.

అతను రైలు స్టేషనులో జరిగిన సంగతులు జ్ఞాపకం చెయ్యగానే సరస్వతి వివశురాలై ఏడ్చింది. కనకం ఆమె ప్రక్కన కూచుని గట్టిగాపట్టుకుని. "అట్లా కుళ్ళి పోవద్దు. ఏం చేస్తాం ? జీవితం చాలా క్రూరంగా ఉంటుంది. ఈ కష్టం ఇంతలో ఆరేదికాదు. ఏడవటానికి బోలెడంత టైముంది." అన్నాడు.

"నా గుండెలు మండిపోతున్నాయండీ, నా కోసం దిగులుపడే దానికి మెదడు చెడి ఉండాలని. తనను చూడటానికి నేను రానని

కాలమానం

వింధ్యపర్వతాలలో ముగ్గురు ఋషులు తపస్సు చేసుకుంటున్నారు. ఒకరోజున వారుండే గుహముందునుంచి ఒక గుర్రం పరుగెత్తుకుంటూ పోయింది. ఆరునెల్ల తరువాత ఒక ఋషి "తెల్లగా బావుంది గుర్రం" అన్నాడు.

రెండేళ్ళ తరవాత రెండో ఋషి "అది తెల్లదెందుకయింది ? గోధుమ రంగుది" అన్నాడు.

ఒక ఏడాది గడిచాక మూడో ఋషి లేచి "మీరిలా దెబ్బలాడుకునేట్టయితే నా తపస్సు సాగదు. నే పోతున్నాను" అని వెళ్ళి పోయాడు.

అది అప్పుడే చెప్పింది. పాపిష్టి దాన్ని వెధవ ఉద్యోగం కోసం పిల్లను. పోగొట్టుకున్నాను. ఈ బాధతో ఎట్లా బతకటం ?" అంటూ సరస్వతి మరింత ఏడ్చింది.

"అదే పొరపాటు. మెనింజెస్ ఎఫెక్టు కావటానికి ఆపేక్షలకూ ఏమీ సంబంధం లేదు."

ఆమెను ఆలోచించకుండా చెయ్యటానికి కనకం తడుముకోకుండా తనకు తెలిసిన విషాద గాథలన్నీ చెప్పుకుపోయాడు. ఆమె వింటున్నదా, లేదా అనికూడా చూడలేదు.

కొంచెం సేపటికి సరస్వతి కాస్త తేరుకున్నది.

"మీ భోజనం మాట ?" అన్నాడు కనకం.

"నాకేమీ వద్దు. నేనేం తింటాను. గొంతులో ఈలావు వుండ !" అన్నది సరస్వతి.

కనకం నౌకరును కేకేసి కాఫీ తీసుకు రమ్మన్నాడు. వాడు తెచ్చిన కాఫీని సరస్వతి విషం దిగమింగినట్టు మింగింది.

చీకటిపడే సమయానికి కనకం దీపం వెలిగించాడు.

"ఇక నేను నా లాడ్జికి పోతాను." అన్నది సరస్వతి.

"లాడ్జిలో ఏముంది ? ఇక్కడ అన్నీ జరిగి పోతాయి. స్నానం చెయ్యొచ్చు. భవానీ వచ్చాక మీ చీరెలూ అవీ తెచ్చిపెడతాడు. కాలేజీకి కూడా శలవు పెట్టండి. కొంపమునిగిపొయ్యేదేమీ లేదు."

"చాలా ఉపకారం చేశారు. నేనేమీ కాను. నన్ను వెళ్ళనివ్వండి."

"అందుకేనా హైదరాబాదునుంచి అదావుడిగా వచ్చాను."

సరస్వతి దీనంగా నవ్వి. "నేనేమీ అఘాయిత్యం చెయ్యను లెండి. మీరు రాక ముందు చాలా మోర్బిడ్‌గా ఉన్నాను గాని ఇప్పుడు లేను." అన్నది.

"ఒంటరిగా వుంటగానే మళ్ళీ మోర్బిడిటీ రావచ్చు. మీ రిక్కడ ఉండి పోవటానికేమీ మొహమాట పడక్కర్లేదు"

నౌకరు కారియర్‌లో భోజనం తెచ్చాడు. సరస్వతికి తిండి మింగుడు పడలేదు. కొంచెం చారన్నం తిని వదిలేసింది. కనకం కూడా తిండి సరిగా తినలేక పోయినాడు.

ఆ రాత్రికి పడుకునేటందుకు భవానీ ప్రసాదు సరస్వతికి మంచమూ పక్కా ఇచ్చాడు. దీపం ఆర్పేసి ఎవరి పక్కమీద వారు పడుకున్నాక కనకం కన్ను మూయలేదు. సరస్వతి నిద్రపోయినట్టే కనిపించింది. కాని ఒక అరగంట అవతల ఆమె నిశ్శబ్దంగా ఏడుస్తున్నట్టు అతనికి పొడగట్టింది. అతను లేచివెళ్ళి ఆమె పక్కన పడుకుని తలా, వీపూ నిమిరాడు.

కొంతసేపటికి సరస్వతి శాంతించి. "నాకి సేవంతా ఎందుకు చేస్తున్నారు? ఇటువంటి ఋణాలు తీరటం చాలా కష్టం, నా బోటి దానికి అసలు చేతగాదు." అన్నది.

"అటువంటి దేమీలేదు. నాదికూడా మోడు బ్రతుకే. నాకే ఇటువంటి కష్టం వస్తే అర్థం చేసుకుని ఆదుకునే వాళ్ళుంటే వద్దంటానా ?" అన్నాడు కనకం.

సరస్వతికి క్రమంగా నిద్రపట్టేసింది. కనకం చాలాసేపు నిద్రపోలేదు. ఆమె

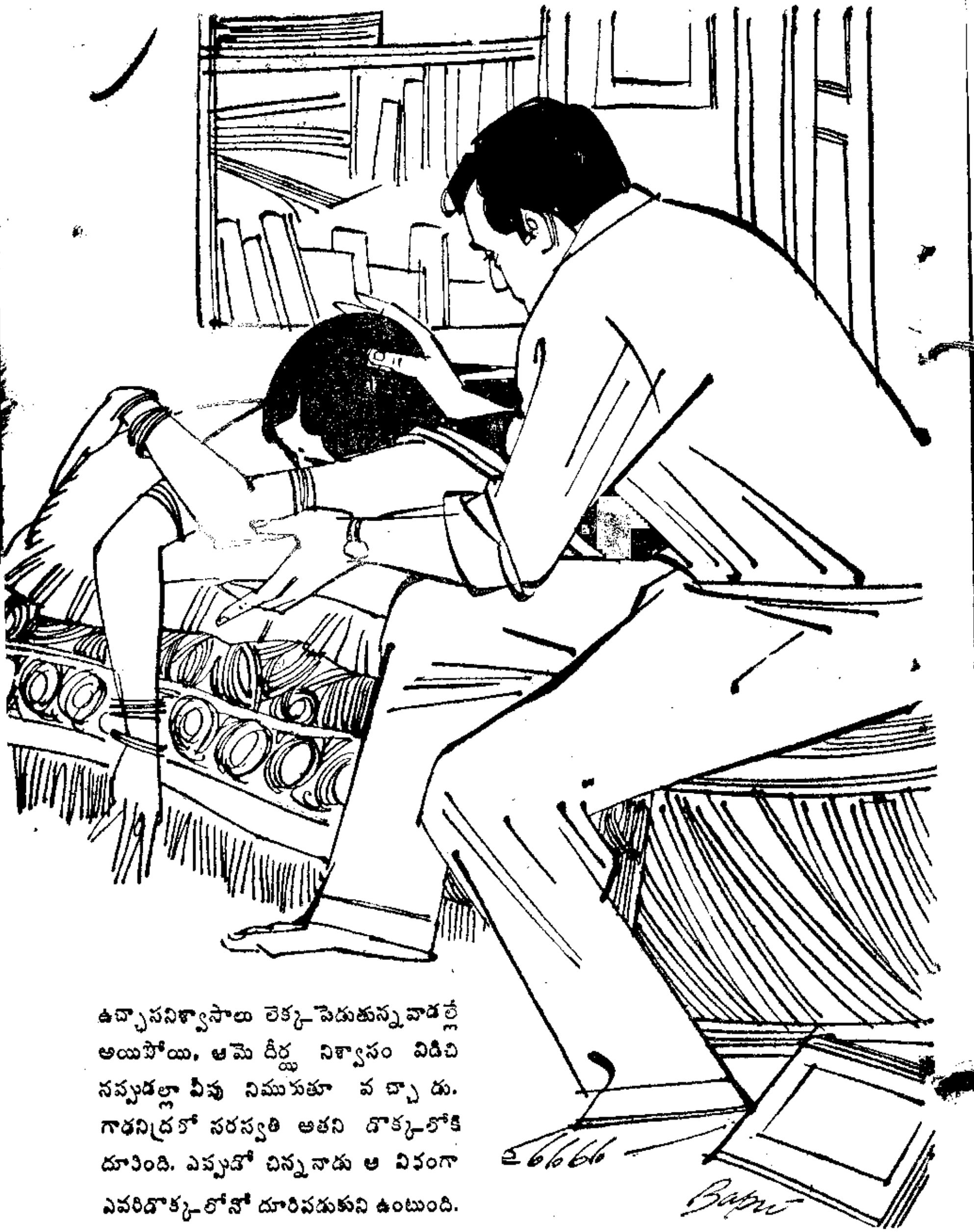

ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసాలు లెక్కపెడుతున్న వాడల్లే అయిపోయి. ఆమె దీర్ఘ నిశ్వాసం విడిచి నప్పుడల్లా వీపు నిమురుతూ వచ్చాడు. గాఢనిద్రలో సరస్వతి అతని డొక్కలోకి దూరింది. ఎప్పుడో చిన్ననాడు ఆ విధంగా ఎవరిడొక్కలోనో దూరిపడుకుని ఉంటుంది.

తాను సరస్వతికి తల్లి అయినట్టుగా తోచి తనకానికి నవ్వొచ్చింది. ●

దాశరథి మధుమంజరి

ఇంతులనుగూడ నీవు మోహింపజేతు,
వింక మాగతి చెప్పుట కేమిగలదు ?

అంచ నడకలదాని వీక్షించగానె
మంచి మామిడి పండ్లు నా మదిని మెరసె

వర్షకాలమేగి బహుకాలమైనను
తరుణి కనులు వాన కురియుచుండె

మధువు కావలె ననెడి ఓ మాన్యులార !
మధువు త్రావిన పెదవులు మాకు పలయు

యౌవనమునందు నీవు నా కందబోవు,
పిదప నీవంది యందక భేదమేమి ?

విరహరాత్రులు లెక్కించి విసిగి నాడ,
అంకెలైపోయె, లెక్కించుటనగ నెట్లు ?
ప్రేమ యననేమొ తెలియని వెర్రినేను,
గుండెలో మాత్రమేమిదో గ్రుచ్చుకొనును

పెదవి తాంబూలమున ఎరుపెక్కెననెదు,
నీవు నా గుండె నెత్తురు త్రావినావు

దంతములు ముత్తెములటంచు తలచగలనె ?
కుత్తుకలు కోయ జాలెడి కత్తులోయి